

ÜLEVAADE

„EESTI SPORDIPOLIITIKA PÕHIALUSTE AASTANI 2030“

ELLUVIIMISEST 2021. AASTAL

Kultuuriministeerium

Tallinn 2022

SISUKORD

Sissejuhatus	4
1. Hetkeolukorra ülevaade	6
1.1. Spordi areng numbrites	7
1.2. Spordivaldkonna rahastamine	12
2. Tegevused liikumisharrastuse edendamiseks	18
2.1. Liikumisharrastuse kontseptsioon	19
2.2. Liikumisuuring	22
2.3. Liikuma kutsuva kooli edu	25
2.4. Head algatused liikumisharrastuse edendamisel	26
3. Treenerikoolitused, treenerikutse andmine ja treeneritoetused	28
3.1. Lühidalt treenerikutsest	29
3.2. Treenerikutsetest loobumine	29
3.3. Treenerikutse kui pädevustunnistuse väärtustamine	31
3.4. Treeneritele väärilise sissetuleku tagamine	33
4. Tegevused tippspordi edendamiseks	36
4.1. Team Estonia sportlase arenguteel	37
4.2. Team Estonia toetamine	38
4.3. Audentese spordigümnaasiumi uus hankeleping	42
4.4. Eestis korraldatud rahvusvaheliste kõrgetasemeliste võistluste toetamine	44
4.5. Võitlus sporti ohustavate teguritega	46
5. Kriisiaegne tugi spordile	48
6. Vaade tulevikku	54
Lisa 1. „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“ eesmärkide saavutamiseks ellu viidud ministeeriumide ja spordiorganisatsioonide esitatud tegevused perioodil 01.01.2021–31.12.2021	

SISSEJUHATUS

Riigikogus 18. veebruaril 2015. a vastu võetud spordivaldkonna pikaajaline strateegiadokument „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“¹ (edaspidi „Sport 2030“) määrab kindlaks Eesti spordipoliitika visiooni, üleriigilised eesmärgid ja prioriteetsed arengusuunad. „Sport 2030“ kohaselt on sport ja liikumine kõikide demograafiliste ja sotsiaalsete sihtgruppide tegevuse tervistava, hariva, meelelahutusliku ning sotsiaalse toimega osa, mis mitmekesistab kultuuri ja noorsootööd ning panustab lõimumisse, tööhõivesse ja majandustegevusse.

Tulevikuvaates vastab eestimaalaste vaimne ja kehaline tasakaal ning heaolu aastal 2030 Põhjamaade tasemele ning Eestis on kasutada kehalist aktiivsust soodustav elukeskkond koos kaasnevate teenustega, mis toetavad inimeste tervena elatud eluiga, eneseteostust ja majanduskasvu. Üleriigilise eesmärgina on dokumendis „Sport 2030“ sõnastatud, et liikumisel ja spordil on oluline ning kasvav roll eestimaalaste elujõu edendamisel, elukeskkonna rikkuse loomisel ja Eesti riigi hea maine kujundamisel.

Üldeesmärgi saavutamist kavandatakse nelja prioriteetse arengusuuna abil:

- 1) valdav osa elanikest liigub ja spordib;
- 2) liikumine ja sport on tugeva organisatsiooniga oluline majandusharu ning tööandja;
- 3) liikumine ja sport on vaimsuse, sidususe ja positiivsete väärtushinnangute kandja;
- 4) Eesti on rahvusvahelisel tasemel tulemuslikult ja väärikalt esindatud.

Oluline osa dokumendis „Sport 2030“ kokku lepitud põhimõtetest eeldab järjepidevat ja planeeritud tegevust ning tulemusi ei ole võimalik mõõta iga kalendriaasta kaupa. Siinne ülevaade toob esile eelkõige need uued te-

gevused, mida riik ja spordiorganisatsioonid viisid ellu perioodil 01.01.2021–31.12.2021 või milles toimus varasemaga võrreldes oluline areng. Kuna „Sport 2030“ on valdkondateüleline dokument, on ka see aruanne valminud koostöös teiste ministriumide ja paljude spordivaldkonna organisatsioonidega.

2021. aasta oli Eesti spordile ajalooline. Tiitlivõistlustelt võideti täiskasvanute, juunioride ja noorte klassides kokku 191 medalit, mille krooniks oli meie epeenaiskonna kulla võit Tokyo olümpiamängudel. Esimest korda toimus Eestis täispikkuses autoralli maailmameistrivõistluste etapp ning täiskasvanute sportmängude Euroopa meistrivõistluste finaaltorniiri mängud. Ei juhtu sageli, et ühel aastal toimuvad Eestis sama olümpiaala kahed tiitlivõistlused, aga just nii juhtus 2021. aastal kergejõustikus, kui saime kaasa elada U20 ja U23 Euroopa meistrivõistlustele.

2021. aasta jooksul valmisid jalgpallihallid Haapsalus ja Viljandis ning Hiiumaa Spordikeskus. Valmis sai Kääriku Spordikeskuse järjekordne etapp ning kasvas kunstlume tootmise võimekusega tervisespordikeskuste arv Eestis. Samas jättis aastale tugeva jälje koroonaviirus, mille tõkestamiseks seatud piirangutega kohanemine oli kahtlemata märksõnaks kõigi spordiorganisatsioonide, sportlaste ja treenerite jaoks. Samas oli sport rohkem avatud kui 2020. aastal. Piirangute mõju leevendamiseks eraldas riik spordivaldkonnale kokku 5,5 miljonit eurot.

2021. aastal räägiti spordis valitsevatest ohtudest rohkem kui tavaliselt. Oli dopingujuhtumeid, nii füüsilist kui vaimset väärkohtlemist, oli spordivõistluste tulemustega manipuleerimist. Spordipahede vastu võitlemiseks asutas Eesti Olümpiakomitee 2019.

1 <https://www.riigiteataja.ee/akt/320022015002>

aastal Eesti Antidopingu ja Spordieetika Sihtasutuse, kelle eestvedamisel toimusid 2021. aastal mitmed koolitused, infopäevad ja nõustamised. Aasta jooksul kasvas inimeste teadlikkus eelnimetatud teemadest, aga järjepidevat ja senisest enam süsteemsemat tööd nendes valdkondades tuleb jätkata.

2021. aastal kiitis Vabariigi Valitsus heaks liikumisharrastuse kontseptsiooni ning 2022. aasta riigieelarve läbirääkimistel lepiti kokku, et liikumisharrastuse reformi esimeste sammude elluviimiseks eraldatakse 2022. aastal 600 000 eurot. Liikumisaktiivsuse tõstmisel tuleb endiselt tähelepanu pöörata valdkondadevahelise koostöö tõhusamaks muutmisele ning teaduspõhiste lahenduste otsimisele.

Kui 2020. aasta „Sport 2030“ aruanne keskendus inimeste vähesest liikumisest tuleneva keha tervisega seotud probleemide kirjeldusele, siis 2021. aasta aruanne keskendub rohkem lahendustele.

Lähiaastatel on koos spordiorganisatsioonidega vaja treenerite töö väärtustamiseks viia treenerite palgad lähemale Eesti keskmisele tasemele, millest viimastel aastatel on kaugenetud. Eesmärgi saavutamiseks peab järgnevatel aastatel suurendama treenerite tööjõukulu toetuseks riigieelarvesse

ette nähtud vahendite mahtu. Avaliku ruumi planeerimisel tuleb tõsta oluliseks igapäevast liikumist soodustavaid lahendusi. Spordi rahastamise reformi jätkuna tuleks Eesti Kultuurkapital ümber kujundada peamiselt liikumisharrastuse toetajaks. Selleks on vaja suurendada spordivaldkonna eelarvet. Saavutusspordi edendamiseks on vaja suurendada Team Estonia toetust järgmistel aastatel.

„Sport 2030“ kohaselt esitab Vabariigi Valitsus alates 2016. aastast igal aastal Riigikogule ülevaate strateegia elluviimisest. Vabariigi Valitsuse seaduse kohaselt on sport Kultuuriministeeriumi valitsemisalas, mistõttu koostab ülevaate Kultuuriministeerium.

Aruanne koosneb kolmest osast: esimeses osas on kirjeldatud spordivaldkonna hetkeolukord ja olulised statistilised näitajad, teises osas tuuakse välja olulisemad muudatused ja suunad ning kolmandas osas keskendutakse järgmiste aastate olulistele tegevustele. Ülevaatega koos on esitatud ka lisa, mis sisaldab järjepidevaid tegevusi, mida on ellu viidud „Sport 2030“ eesmärkide täitmiseks.

Aruande elektroonilise versiooni koos lisaga leiab:

<https://www.spordiregister.ee/aruanne/>

HETKEOLUKORRA ÜLEVAADE

Sport on Eestis detsentraliseeritud ja põhineb omaalgatuslike vabatahtlike spordiühenduste tegevusel. Riigi ja kohalike omavalitsuste ülesanne on luua tingimused ja eeldused spordi harrastamiseks. Spordiorganisatsioonide roll on ühendada inimesi ning korraldada treeninguid, võistlusi, koolitusi ja muud sisulise sporditegevusega seonduvat, lähtudes ühishuvist ja eesmärkidest.

2826 +123
spordi-
organisatsiooni

470 +15
spordikooli

191 +115
medalit
rahvusvahelistelt
tiitlvõistlustelt

*Eesti spordi põhinäitajad 2021
ja muutus eelmise aastaga*

109 239 +657
noort harrastajat

184 337 -7777
organiseeritud
harrastajat

6523 +260
treeneri
töökohta

3781 +227
spordiobjekti

3990
treenerikutset

+297

1.1. SPORDI ARENG NUMBRITES

Spordiorganisatsioonid: personali arv kasvab, maakonniti suured erinevused tasustamises

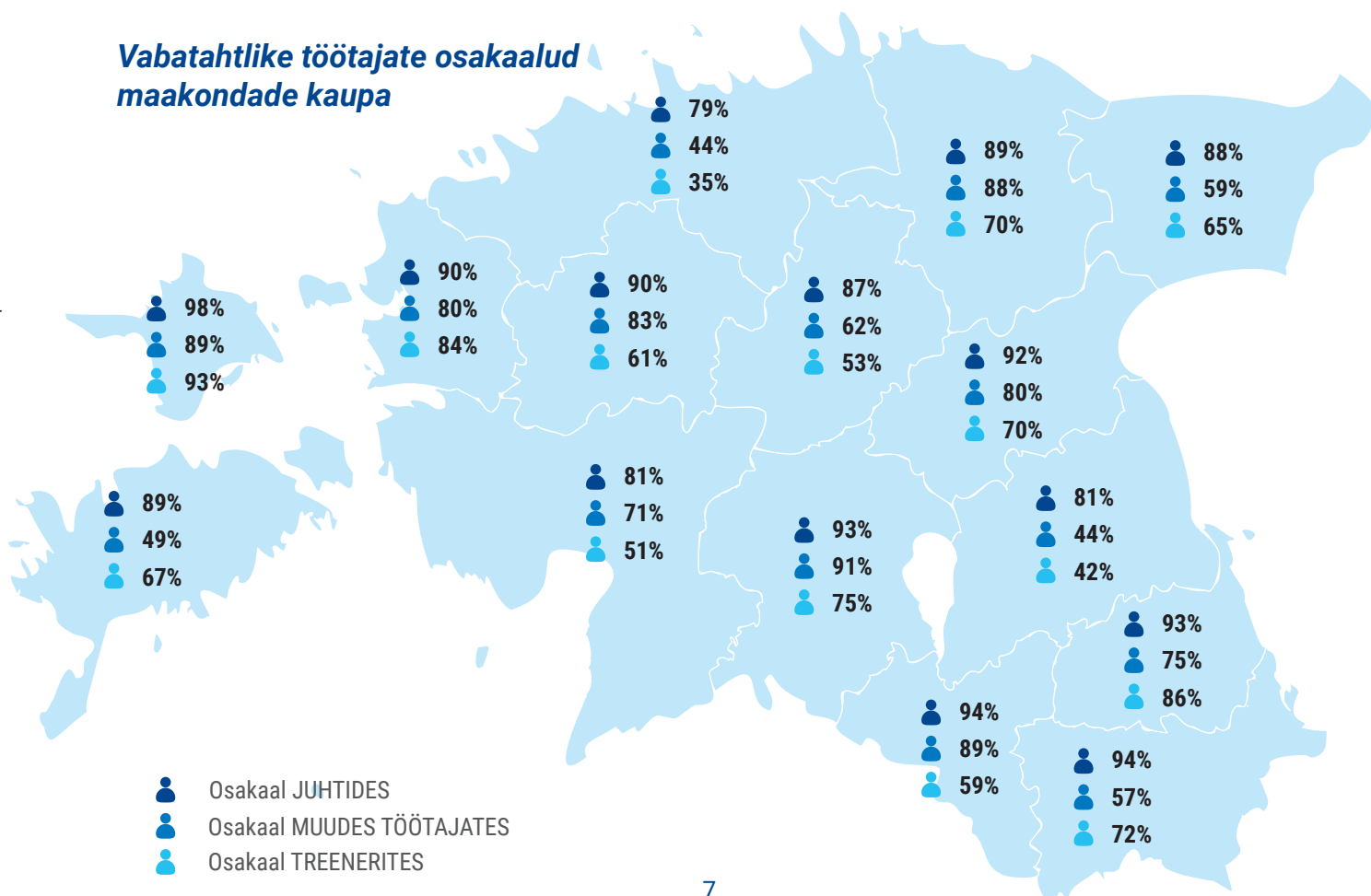
Eesti spordiregistris on 2826 spordiorganisatsiooni, kellest tegutsevaid on 2463 (87%) ja aktiivselt spordi harrastamisega tegelevaid 1887 (67%). Aasta jooksul lisandus 210 ja registrist arvati välja tegevuse lõpetas 87 spordiorganisatsiooni.

Esimest korda kerkis spordiorganisatsioonide personali (juhid, treenerid ja muud töötajad) üldarv viiekohaliseks – 10 452. Nii juhtide, treenerite kui muude töötajate segmentis oli tõus sarnaselt 5%. Samal ajal oli

vabatahtliku personali juurdekasv kõikides segmentides 4%, seega suurenes veidi tasulise personali osakaal, mis on aasta lõpuks juhtide seas 18%, treenerite hulgas 50% ja muude töötajate arvestuses 55%.

Küll aga on maakonniti väga erinev spordiklubide suutlikkus personali tasustamiseks. Nii on ainult Harjumaal tasustatud vähemalt 20% juhtidest ning Tartu-, Harju- ja Saaremaal vähemalt 50% muudest töötajatest. Samal ajal on Viljandimaal mõlemas kategoorias tasustatud vähem kui kümnendik. Tasustatud treenerite osakaalud erinevad veelgi rohkem – alates 65% Harjumaal ja lõpetades 7% Hiiumaal.

Vabatahtlike töötajate osakaalud maakondade kaupa

Harrastajad: jalgpall kerkis populaarseimaks

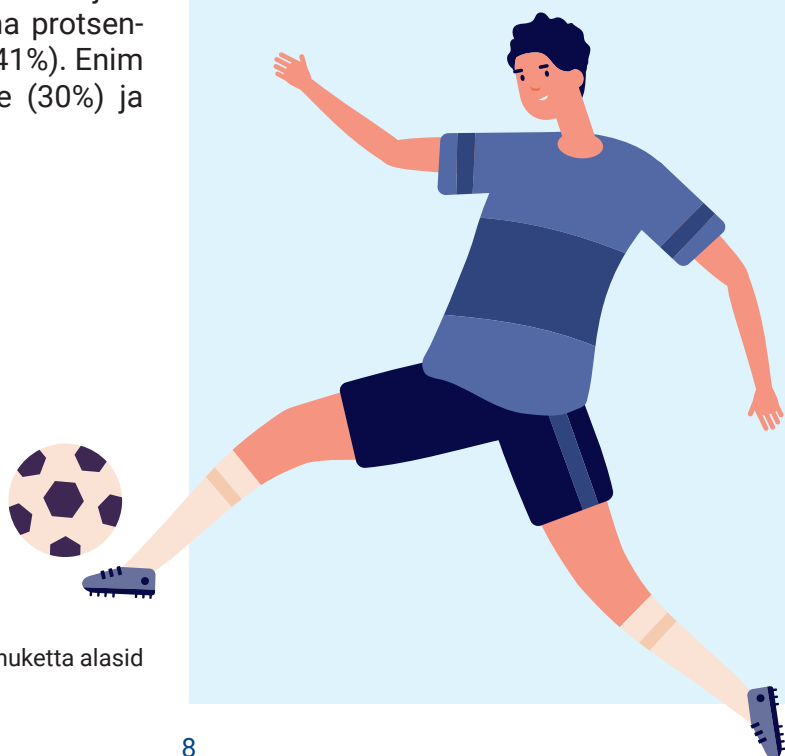
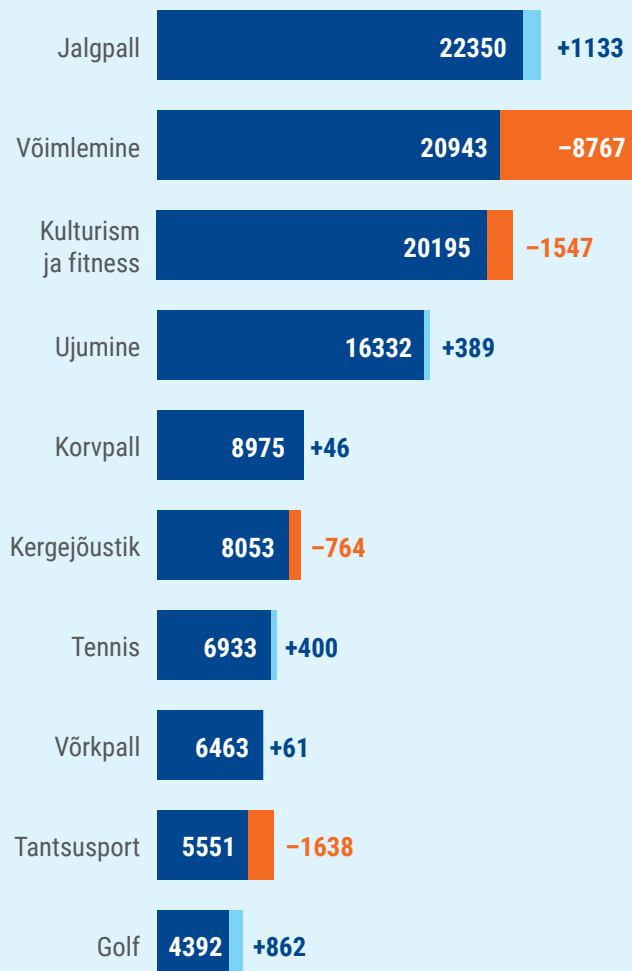
Spordiorganisatsioonidega seotud harrastajate arv on 184 337. Võrreldes eelmise aastaga on arv vähenenud 7777 võrra ehk 4%, olles seega langenud 2019. aasta tasemele. Mehed moodustavad harrastajaskonnast 58% (107 128) ja naised 42% (77 209). Noorte (5–19-aastased) harrastajate osakaal on tõusnud 2% võrra kogu harrastajaskonnast, olles nüüd 59% (109 239), sest erinevalt täiskasvanud harrastajaskonnast suurenes noorte arv 657 võrra.

Harrastajaskonna kahanemine on tulnud nende arvelt, kes harrastavad sporti lepingu alusel, mis võimaldab sportida iseseisvalt – osaleda rühmatreeningus, kasutada personaaltreeneri teenust või spordiklubi ruume või seadmeid. Nende harrastajate arv kahanes aastaga 9450 võrra. Samal ajal eelkomplekteeritud treeningrühmades või individuaalplaani alusel harrastajate arv suurenes 1643 võrra.

Aasta jooksul said enim harrastajaid juurde jalgpall (1133), mis tõusis ka uuesti kõige populaarsemaks spordialaks, ja golf (862), mis tõusis esimest korda kümne levinuma ala hulka. Vähemalt neljakohalise harrastajate arvuga spordialadest tegi suurima protsentuaalse kasvu lennuketta sport² (41%). Enim kaotasid harrastajaid võimlemine (30%) ja tantsusport (23%).

Top 10 spordialad

harrastajate arv kokku; muutus aasta 2020 jooksul

2 sisaldab kettagolfi, ultimate ja teisi lennuketta alasid

Treenerid: vanuseline struktuur erineb õpetajatest oluliselt

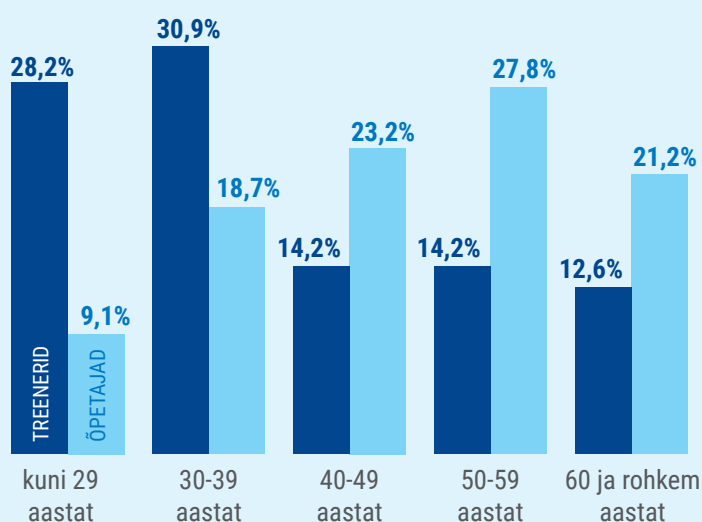
2021. aasta lõpu seisuga oli kehtivate treenerikutsete arv 3990. Kui aastaid kõikus näitaja 3300 ja 3450 vahel, siis 2020. aasta lõpuks oli kutseomanikke 3693 ning kasv ei pidurdunud ka pärast seda. Aasta jooksul omistati 1172 kutset, millest 482 taotlejatele, kellel varem treenerikutse puudus.

Regulaarsed treenerikoolitused, kavakindel kutseandmine ja avaliku sektori toetusmeetmed on viimastel aastatel treenerite tasustamist ja tööhõivet märgatavalt parandanud.

Need väärtustavad omakorda treenerikutset ühiskonnas.

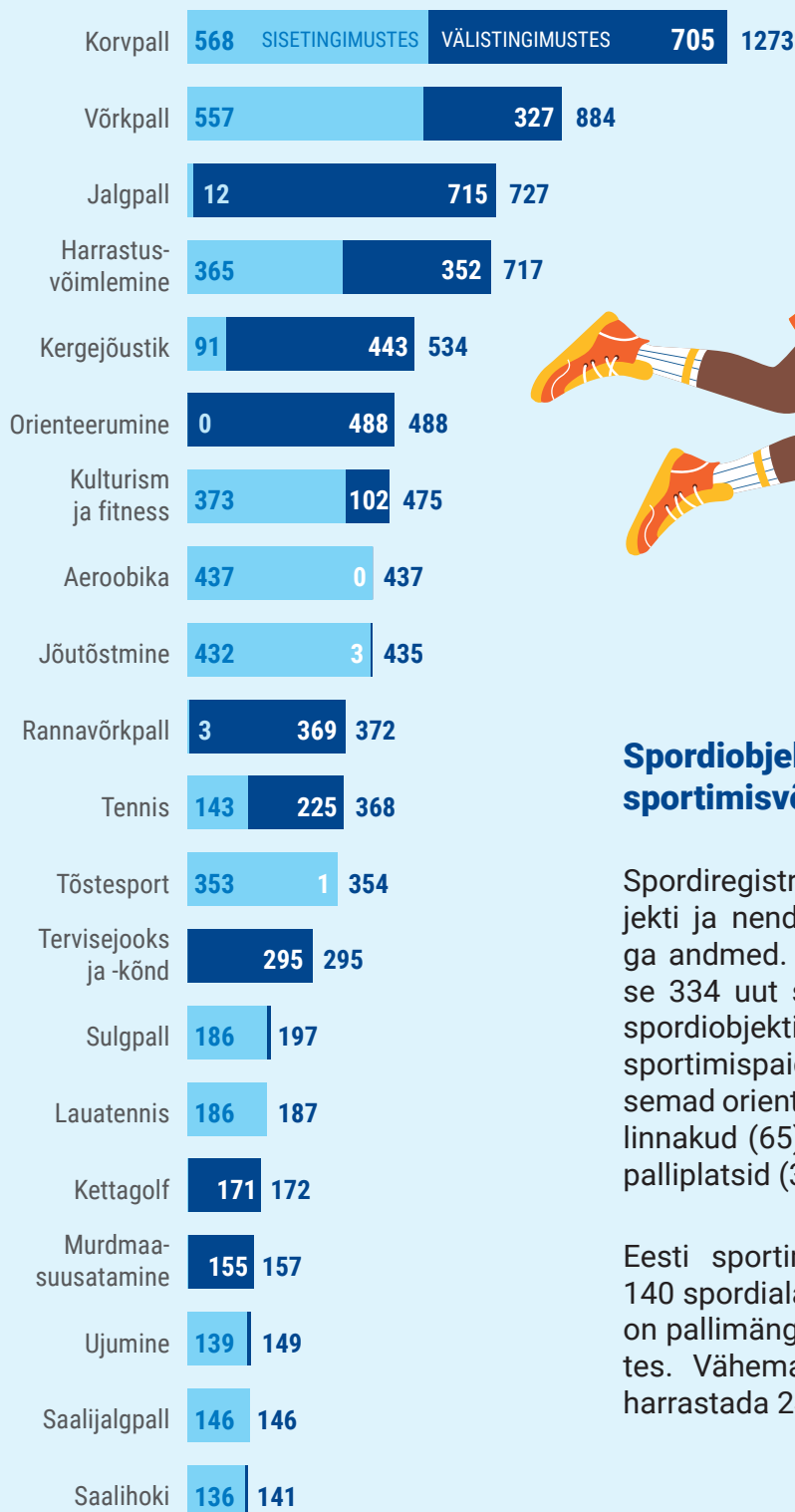
2021. aastal oli kutse esmataotlejate keskmine vanus 30,7 aastat ning kutseomanike keskmine vanus aasta lõpu seisuga 40,2 aastat. Võrreldes õpetajate vanuselise struktuuriga on treenerkonna olukord märksa parem. Kuni 50-aastaseid treenerikutse omanikke on 73%, kuid kuni 50-aastaseid õpetajaid vaid 51%.

Treenerite ja õpetajate vanuselise struktuuri võrdlus

TOP 20 spordiala

sportimispaikade arv; sh sisetingimustes;
sh välistingimustes

Spordiobjektid: enim sportimisvõimalusi pallimängudel

Spordiregistrisse on kantud 3781 spordiobjekti ja nende 6354 füüsilise sportimispaiga andmed. Viimasel aastal kanti registrisse 334 uut spordiobjekti ja arhiveeriti 108 spordiobjekti. Uute spordiobjektide 713 sportimispaigast olid liikide kaupa populaarsemad orienteerumisterritooriumid (88), jõulinnakud (65), ketta golfi pargid (53) ja korvpalliplatsid (34).

Eesti sportimispaikades saab harrastada 140 spordiala ja distsipliini. Enim levinumad on pallimängud – nii sise- kui välistingimustes. Vähemalt 100 sportimispaigas saab harrastada 24 spordiala.

Saavutussport: tiitlivõistlustelt võideti rekordarvu medaleid

2021. aastal võideti rahvusvahelistel tiitlivõistlustel kõikidel spordialadel kokku 191 medalit – 55 kulda, 57 hõbedat ja 79 pronksi. 23 medalit (12%) võideti olümpiakavas olevatelt võistlusaladelt. COVID-19 pandeemia 2021. aasta võistluskalendrit märkimisväärselt ei mõjutanud. 2021. aastal peeti ka mõned 2020. aastal ära jäänud tiitlivõistlused.

Kokku küündis rahvusvaheliste tiitlivõistluste medalini 218 inimest, kellest 108 jõudis poodiumile täiskasvanute hulgas. Üha enam hakkab täiskasvanute klassis edu saavutamiseks rolli mängima edukas esinemine noorte ja juunioride tiitlivõistlustel. Kui eelmise

kümneni alguses oli vaid 10% täiskasvanute medalistidest jõudnud sama saavutuseni ka nooremates vanuseklassides, siis 2021. aastaks oli see osakaal kerkinud juba 31%-ni. Seejuures kõik üheksa sportlast, kes võitsid 2021. aastal olümpiaaladelt täiskasvanute medali, olid medali saavutanud varasematel aastatel ka noorte või juunioride hulgas.

Kui vaadata ainult olümpiaalade medalivõitjaid viimase 11 aasta jooksul, siis on olnud ainult 1 aasta, kui olümpiaalal täiskasvanute medali võitnud sportlastest vähem kui pooled on võitnud medaleid ka eelnevalt noorte või juunioride klassides.

Medalid võistlustelt

Aastate kaupa täiskasvanute medali saanute arv; sh varasematel aastatel ka noorte/juunioride hulgas medali saanute arv; osakaal

Medalid olümpiaaladelt

Aastate kaupa täiskasvanute olümpiaalal medali saanute arv; sh varasematel aastatel ka noorte/juunioride hulgas medali saanute arv; osakaal

1.2. SPORDIVALDKONNA RAHASTAMINE

Spordiklubide tulud: eraisikute panus vähenes

Spordiklubide tulud olid 2020. aastal 136,4 miljonit eurot ja kulud 128,4 miljonit eurot. Võrreldes 2019. aastaga vähenesid tulud 3,2 ja kulud 6,9 miljonit eurot. Seega kärpis COVID-19 pandeemia küll tulusid, aga veelgi rohkem võimaldas kokku hoida kulusid. 2021. aasta andmed selguvad 2022. aasta suvel.

Tuntavalt vähenes pandeemia ajal aga eraisikute panus – kui 2019. aastal oli see 66,9 miljonit, siis 2020. aastal langes üksikisikute panus 57,8 miljonini. Spordiorganisatsioonide jätkusuutlikkust aitas säilitada riigipoolne kriisiabi. 2021. aasta andmed selguvad 2022. aasta suvel.

Kohalike omavalitsuste toetus jätkab kasvutendentsi

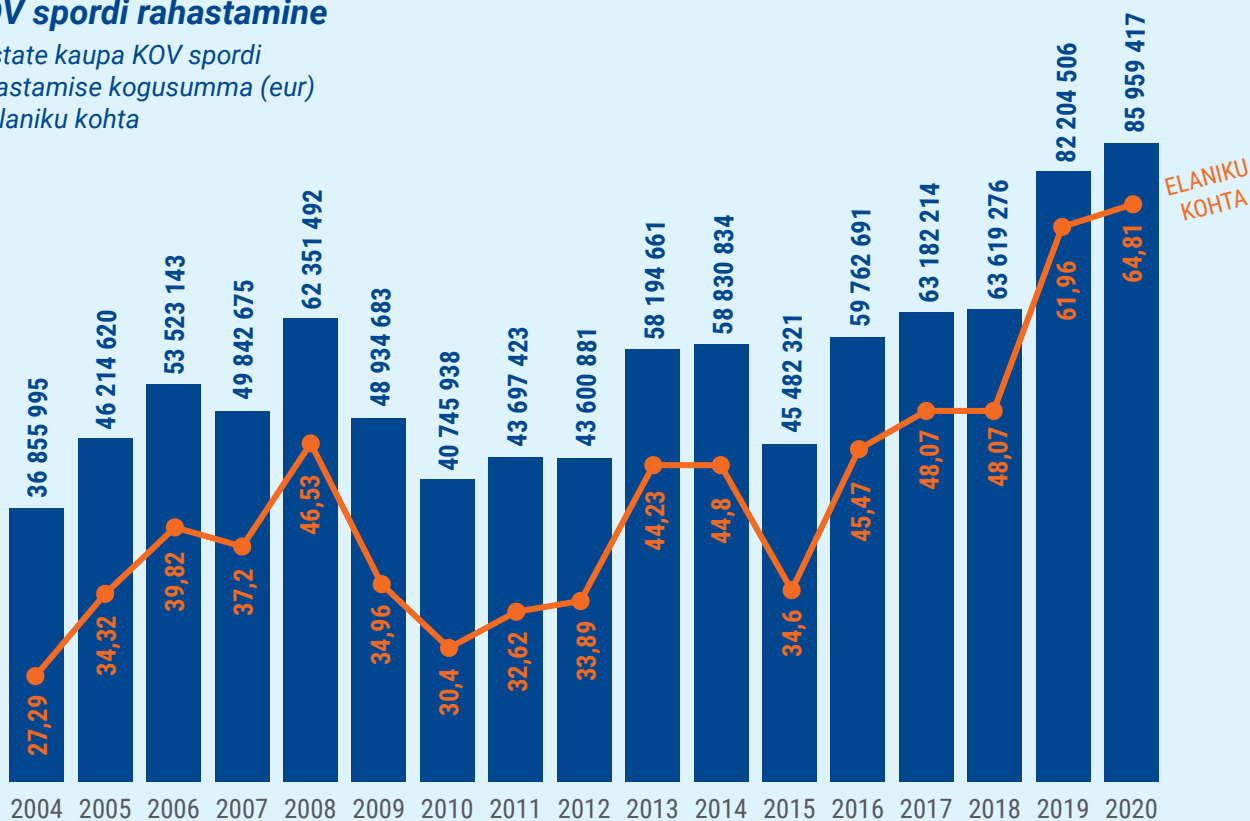
Kohalikud omavalitsused eraldasid 2020. aastal spordile rekordilised 86 miljonit eurot. Kasv 3,8 miljonit eurot oli proportsionaalselt suurem kui üldise eelarvemahu tõus ja nii kerkis spordi osakaal 3,43% eelarvest. 2021. aasta andmed selguvad 2022. aasta suvel.

Investeeringud hõlmasid 25,4 miljonit eurot (29% kogumahust), taristu ülalpidamisele kulus 34,2 miljonit eurot (40%) ja toetusteks 26,4 miljonit eurot (31%). Ülalpidamiskulude kogusumma vähenes aastaga miljoni võrra. Viimati oli ülalpidamiskulude osakaal 40% või madalam aastal 2014.

Elaniku kohta panustati sporti 64,81 eurot, mis on läbi aegade parim tulemus ja näiteks kaks korda suurem kui 2011. aastal.

KOV spordi rahastamine

Aastate kaupa KOV spordi rahastamise kogusumma (eur) ja elaniku kohta

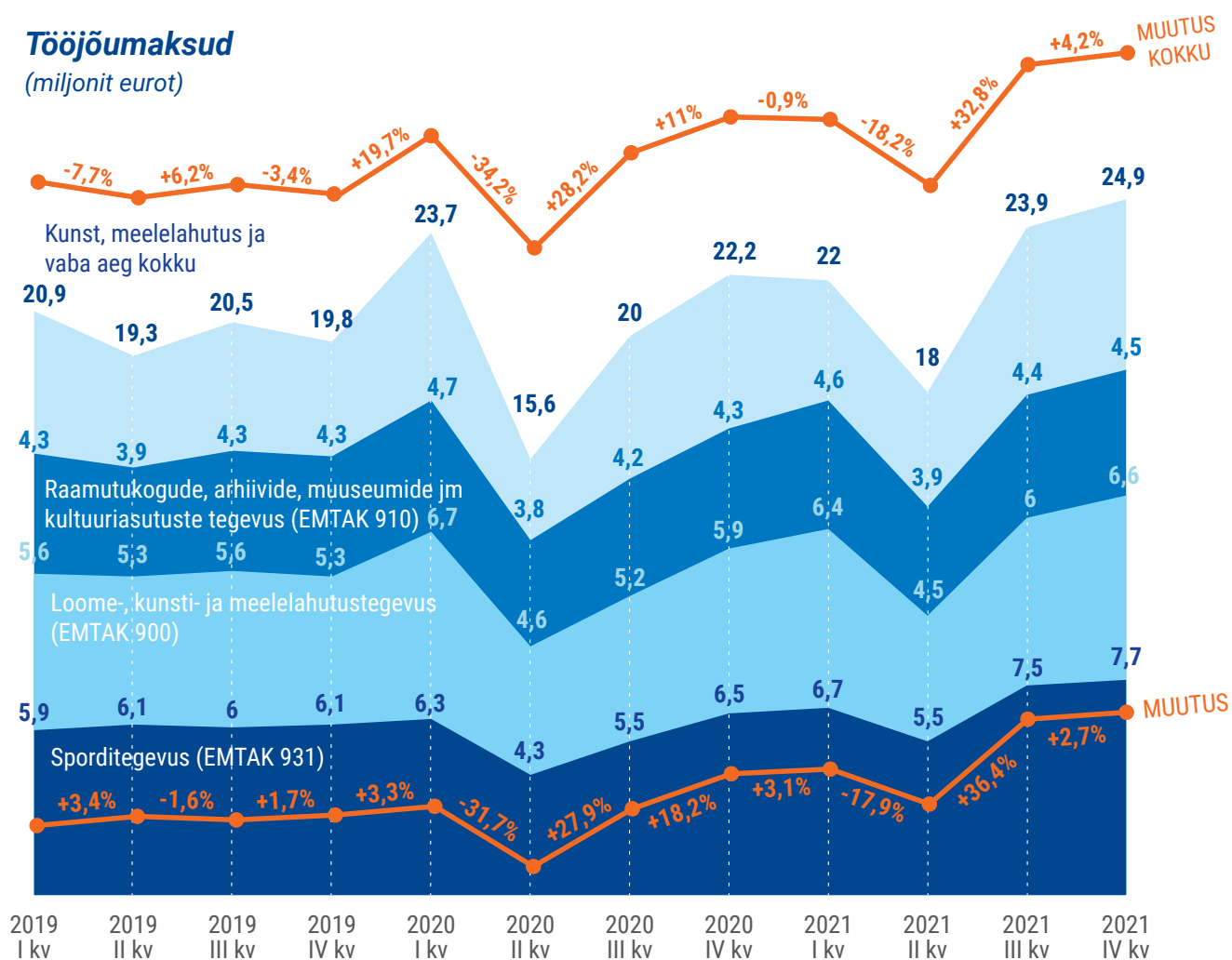
Maksulaekumine: kerkis rekordtasemele

Sporditegevusega seotud organisatsioonid maksid 2021. aastal riiklikke makse 32,0 miljonit ja töajõumakse 21,8 miljonit eurot, olles sellega suurima osakaaluga kultuurivaldkond. Hoolimata COVID-19 pandeemiaajaperioodist kasvas riiklike maksude laekumine aasta jooksul 4,4 miljonit (16%) ja töajõumaksude tasumine 4,6 miljonit (20%).

Töajõumaksude kasvutempo 20% ületas oluliselt nii kõikide asutuste ja ettevõtete töajõu 14% kui kogu kultuurivaldkonna kasvu 9%. Ka võrreldes pandeemiaeelse aasta 2019 näitajatega on töajõumaksude maht kasvanud 14%. Töajõumaksude rekordtase saavutati 2021. aasta IV kvartalis, kui sporditegevusega seotud organisatsioonid tasusid töajõumakse 7,65 miljonit eurot.

Töajõumaksud

(miljonit eurot)

Stipendiumide maht: on vähenenud³

Võrreldes 2020. aastaga on 2021. aastal kasvanud spordiorganisatsioonides töötajate arv 218 isiku võrra ehk 6,9%. Sellest suurem oli töötajate arv üksnes 2019. aastal. Spordiorganisatsioonide makstavad töötasud on suurenenud 7,8 miljoni euro võrra ehk 28,3% ja tööjõumaksud 4,1 miljoni euro võrra ehk 28,9%. Arvestades, et 2021. aastal kehtisid COVID-19 viiruse tõttu sporditegevusele piirangud, mis ei võimaldanud spordiklubidel aasta läbi täismahus tegutseda, on

töötasude kasv positiivne. Täpsem ülevaade perioodil 2013–2021 toimunud muutustest on esitatud allolevas graafikus.

Tõenäoliselt on ühed töötasu kasvu põhjused alates 1. märtsist 2020 kehtivad uued sportlaste töötasustamise põhimõtted ning sportlasetoetuse maksmise võimalus miinimumpalgaga töölepingu puhul. Teine oluline tegur on kindlasti kriisiabi toetus.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Töötajate arv	1971	2352	2847	2898	3058	3307	3462	3158	3376
Stipendium (mln eur)	7,03	5,79	5,4	5	5,4	4,8	5,4	1,71	
Töötasu (mln eur)	11,23	14,05	18,58	20,89	23,9	27,2	30,4	27,6	35,4
Tööjõumaksud (mln eur)	6,02	7,61	9,86	11,09	12,7	13,8	15,5	14,2	18,3

Sportlasetoetuse loomine on ennast õigustanud

Spordiseaduse muutmine on alates 2020. aastast toonud kaasa selguse sportlaste tasustamisel ning maksuvabad stipendiumid on vähenenud. Samas on oluliselt suurenenud sportlastega sõlmitud töölepingute hulk ja neile makstud töötasud.

Võrreldes varem kehtinud korraga on alates 2020. aastast stipendiumide maksmine sportlastele vähenenud suurusjärgus üle 2 miljoni euro. Samas 2021. aastal on stipendiumide maksmine võrreldes 2020. aastaga kasvanud 665 000 eurot ja seda peamiselt saajate arvu kasvuga seotult (+ 160 isikut,

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Sportlasestipendiumide kogumaht (eur)	3 806 176	4 149 544	4 286 195	4 511 322	1 740 374	2 405 555

³ Analüüs on tehtud spordiga tegelevate (EMTAK-id – 93131, 93122, 93190, 93191, 93120, 93121, 85511, 93100, 93000) juriidiliste isikute lõikes, kes on MTÜ-d (äriregistrikood algab 8-ga)

s.o 24,5%). See viitab asjaolule, et teadmine on levinud ning sportlaste tasustamise võimalust kasutatakse üha rohkem. Samas võis stipendiumide maksmise vähenemisele mõju avaldada ka COVID-19 ja selle leviku takistamiseks kehtestatud piirangud.

Lisaks stipendiumidele on 2021. aastal makstud valdkonnas toetust 286 sportlasele u 2 miljonit eurot. Toetuste maksmine on võrreldes 2020. aastaga kasvanud 761 000 eurot ning toetuse saajate arv on kasvanud 77 võrra. Seega ka selle meetme kasutamine laieneb jõudsalt, mis toob kaasa maksutulu kasvu. Järgnev tabel näitab, et suurima osa

tervikust moodustab sportlaste tasustamisest siiski töötasu ning ka selle osa on 2021. aastal võrreldes 2020. aastaga suurenenud.

2021. aastal on võimalikke stipendiumite ja sportlasetoetuste väärkasutusi oluliselt vähem kui 2020. aastal. Maksu- ja Tolliamet on tuvastanud sportlasetoetuste maksmise ilma spordiseaduses sätestatud tingimusi täitmata vaid kuue spordiorganisatsiooni puhul. Ka see näitaja iseloomustab, et 2020. aastast rakendatav sportlaste tasustamise süsteem toimib hästi.

	TÖÖTASU		SPORTLASETOETUS		SPORTLASESTIPENDIUM	
	Saajate arv	Makstud töötasu (mln eur)	Saajate arv	Summa (mln eur)	Saajate arv	Summa (mln eur)
2020	346	1,79	209	1,22	654	1,74
2021	524	3,3	286	1,98	814	2,4

Keskmine töötasu spordiorganisatsioonides

Paremal asuv tabel annab ülevaate spordi valdkonna organisatsioonide keskmistest töötasu väljamaksetest. Kuna andmeid töökoormusest Töötajate registrisse ei sisestata, siis ei ole võimalik väljamakstud summast teisendada täistööajale. Võrreldes 2020. aastaga on keskmine töötasu spordi valdkonnas tervikuna vähenenud. Keskmine töötasu on kasvanud spordialaliitudes ja spordikoolides. Teistes gruppides on tasu langenud.

	2019	2020	2021
SPORT KOKKU	847	830	787
Spordialaliidud	993	1012	1073
Kõik spordiklubid⁴	790	767	727
Ainult MTÜ vormis spordiklubid	855	831	783
Spordikoolid	893	878	965
Aeroobika ja jõusaalide teenust pakkuvad spordiklubid⁵	719	698	567

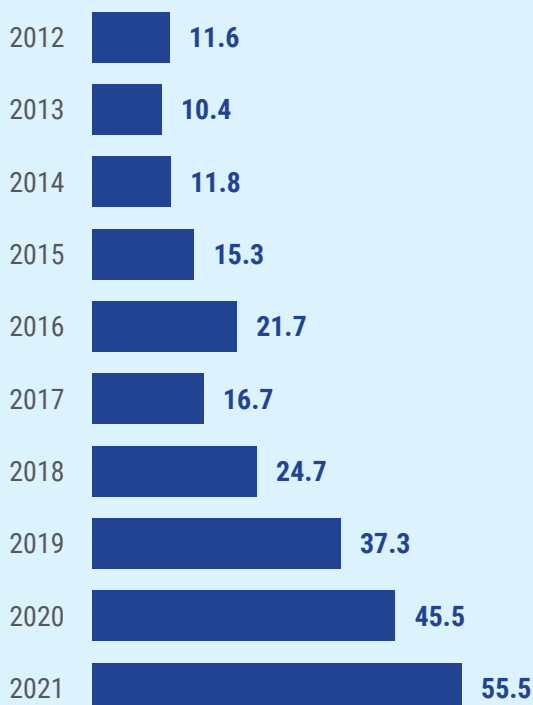
4 EMTAK kood 9312 või 93121 (sealhulgas AS, OÜ ja MTÜ)

5 EMTAK kood 93131 (sealhulgas AS, OÜ ja MTÜ)

Kultuuriministeeriumi toetused: on kasvanud

Kultuuriministeeriumi 2021. aasta eelarvest eraldati spordivaldkonnale kokku 55,5 miljonit eurot, millest 33 miljonit spordiorganisatsioonidele tegevus- ja projektitoetusteks, 17 miljonit spordiobjektide investeeringuteks ja 5,5 miljonit eurot kriisiabi toetusteks. Kunagi varem ei ole Kultuuriministeeriumi eelarvest sporti nii palju ühel aastal toetatud.

Toetus (mln eur)

Võrreldes 2020. aastaga suurenesid enim järgmised toetused:

- ühekordsed investeeringud kohalike omavalitsuste spordiobjektidesse 5,0 miljonit eurot;
- kriisiabi toetused valdkonnale 3,1 miljonilt 5,5 miljoni euroni;
- rahvusvaheliste võistluste Eestis korraldamise toetus kasvas 3,9 miljonilt 6,0 miljoni euroni (sh võrkpalli meeste 2021. aasta Euroopa meistrivõistluste alagrupiturniiri korraldamise toetus 0,5 miljonilt 1,0 miljoni euroni ning autoralli maailma-

meistrivõistluste etapi Rally Estonia korraldamise toetus 2,0 miljonilt 2,5 miljoni euroni);

- treenerite tööjõukulu toetus kasvas 7,25 miljonilt 7,75 miljoni euroni.

Suuremad tegevus- ja projektitoetused Kultuuriministeeriumi eelarvest 2021. aastal olid:

- toetused Eesti Olümpiakomiteele ja umbes 50-le spordialaliidule saavutusspordi arendamiseks – 13,1 miljonit eurot;
- treenerite tööjõukulu toetus spordiorganisatsioonidele – 7,75 miljonit eurot;
- toetused rahvusvaheliste võistluste korraldamiseks Eestis (v.a Rally Estonia) – 3,5 miljonit eurot;
- toetus autoralli maailmameistrivõistluste sarja etapi Rally Estonia korraldamiseks – 2,5 miljonit eurot;
- toetused liikumisharrastuse katusorganisatsioonidele – 1,1 miljonit eurot.

Suuremad investeeringud Kultuuriministeeriumi eelarvest 2021. aastal olid:

- multifunktsionaalsete jalgpalli sisehallide ehitamine – 6,0 miljonit eurot;
- Kääriku Spordikeskuse arendamine – 3,4 miljonit eurot;
- Kohtla-Järve spordikeskuse renoveerimine – 2,8 miljonit eurot;
- Hiiumaa Spordikeskuse ehitamine – 1,8 miljonit eurot;
- regionaalsete tervisespordikeskuste arendamine - 0,6 miljonit eurot.

Eraldatud tegevus- ja projektitoetused erinevate rühmade lõikes aastatel 2017–2021 on kajastatud järgmises tabelis:

	2017	2018	2019	2020	2021
Spordialaliidud ja Eesti Olümpiakomitee	6,0	6,3	10,8 ⁶	12,6 ⁶	13,1 ⁶
Treenerite tööjõukulu toetus	4,5	6,0	7,1	7,3	7,8
Rahvusvaheliste võistluste korraldamine	0,3	1,6	2,7	3,9	6,0
Jõulumäe ja Tehvandi tegevustoetused	1,3	1,4	1,6	1,6	1,7
Riigikogu otsetoetused	0,2	0,2	0,9	0,7	1,1
Muud tegevustoetused	2,1	2,2	3,0 ⁷	3,2	3,3
Kriisiabi toetused				3,1	5,5
KOKKU	14,4	17,7	26,1	32,4	38,5

Eeltoodud tabeli kohaselt on aastatel 2017–2021 kõige enam tegevus- ja projektitoetustest kasvanud rahvusvaheliste võistluste korraldamise toetused (0,3 miljonilt 6,0 miljoni euroni ehk 19 korda). Toetused spordialaliitudele ja Eesti Olümpiakomiteele on kasvanud 3,9 miljonit⁸ eurot ehk 65% (ei sisalda 3,2 miljoni euro ümbertöstmist Hasartmängumaksu Nõukogult Kultuuriministeeriumile). Treenerite tööjõukulu toetus on tõusnud 3,3 miljonit eurot ehk 73%. Muud tegevustoetused on kasvanud viie aastaga küll 1,2 miljonit eurot, aga suure osa sellest tõusust (1,0 miljonit eurot) moodustab puuetega inimeste spordikatusorganisatsioonide toomine alates 2019. aastast Sotsiaalminis-

teeriumi valitsemisalast Kultuuriministeeriumi valitsemisalasse.

Investeeringutoetused on kasvanud viie aastaga 14,7 miljoni euro võrra, millest suurema osa moodustavad multifunktsionaalsed jalgpallihallid ja Kääriku Spordikeskuse arendamine. Kohalike omavalitsuste spordiobjektidesse on riik investeerinud aastate lõikes ebaühtlaselt ning investeerimine sõltub riigieelarve võimalustest. Muude investeeringute all on kajastatud ka investeeringud Jõulumäe Tervisespordikeskuse SA-sse ja Tehvandi Spordikeskuse SA-sse (v.a Kääriku Spordikeskusesse).

	2017	2018	2019	2020	2021
Multifunktsionaalsed jalgpallihallid				6,0	6,0
Kääriku Spordikeskus		3,8	3,0	4,6	3,4
KOV objektide investeeringud	0,1	0,1	3,0	0,0	5,5
Muud Investeeringud	2,2	3,1	5,2	2,5	2,1
KOKKU	2,3	7,0	11,2	13,1	17,0

⁶ 3,2 mln on hasartmängumaksu raha, mida varem eraldas spordialaliitudele ja Eesti Olümpiakomiteele Hasartmängumaksu Nõukogu.

⁷ Alates 2019. aastast toetatakse Kultuuriministeeriumi eelarvest Eesti Paralümpiakomiteed ja Eesti Eriolümpia Ühendust (2019. aastal 0,8 mln euroga ja alates 2020. aastast 1,0 mln euroga)

⁸ Tõusust 3,0 miljonit eurot on riigi toetus Team Estonia projektile.

TEGEVUSED LIKUMISHARRASTUSE EDENDAMISEKS

2.1. LIIKUMISHARRASTUSE KONTSEPTSIOON

Vabariigi Valitsus on seadnud inimeste tervise järgmiste aastate üheks prioriteediks. Nii koalitsioonileppes⁹ kui Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis¹⁰ on kirjeldatud, et eesmärk on inimeste tervena elatud aastate arvu tõstmine ja tervislike eluviiside edendamise valdkonda täiendavate ressursside suunamise kaudu.

Kultuuriministeriumi eestvedamisel koostati 2021. aasta kevadel koostöös spordi valdkonna ekspertide ja teiste ministeriumitega liikumisharrastuse kontseptsioon, mille valmimine oli ühtlasi ka Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi üks lubadustest. Kontseptsioon kirjeldab liikumisharrastuse valdkonna hetkeseisu, suurimaid kitsaskohti ning vajalikke arengusuundi. Liikumisharrastus on üks osa elanikkonna üldisest liikumisaktiivsusest (st need on omavahel väga lähedalt seotud), mistõttu käsitleb kontseptsioon lisaks liikumisharrastusele üldist kehalist aktiivsust soodustavaid või takistavaid tegureid ja toob välja peamised kokkupuutepunktid teiste valdkondadega.

Kuigi liikumisharrastus ja liikumisaktiivsus on väga laiad mõisted, ei kajasta nimetatud kontseptsioon kõiki sellega seonduvaid aspekte. See toob välja olulisemad suunad, mida Kultuuriministeriumil on võimalik mõjutada või mis on valdkonna edendamise seisukohast olulised, kuid sõltuvad teistest osapooltest. Paljud sektorid panustavad liikumisharrastuse edendamisse, kuid kontseptsioon keskendub eelkõige Kultuuriministeriumi pädevuses olevate lahenduste

leidmisele. Vabariigi Valitsus on kontseptsiooni küll heaks kiitnud, kuid sellest olemata ei ole dokument lõplik – ellu saab viia ka muid olulisi tegevusi, mida kontseptsioonis nimetatud ei ole, kuid mis aitavad liikumisharrastuse edendamisse panustada. Kontseptsioonis kirjeldatud lisategevuste rakendamine, milleks on vaja lisaressurssi, sõltub riigieelarveliste vahendite olemasolust.

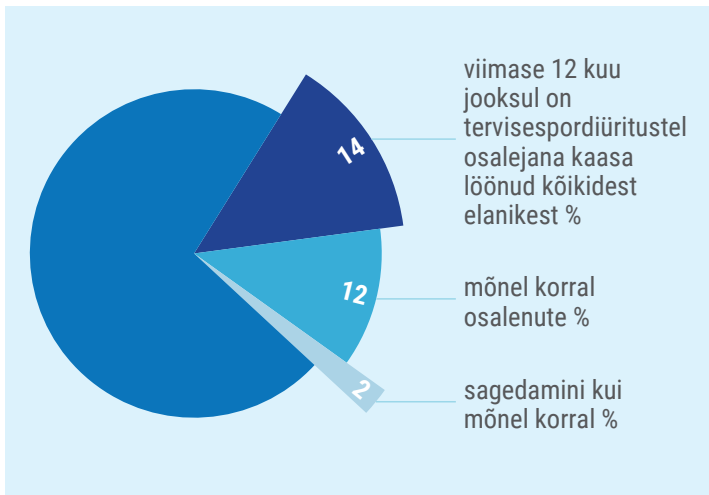
Liikumisharrastuse edendamise peamised kitsaskohad ja võimalikud lahendused

- Kui tippspordi edendamisel on riigile peamine partner Eesti Olümpiakomitee, siis liikumisharrastuse kontekstis on riigil palju erinevaid partnereid – kokku üle 20, kellega vähemal või rohkemal määral tehakse liikumisharrastuse arendamise eesmärgil koostööd. Olukorras, kus oskusteave on hajutatud ja keskne vaade tegevuste planeerimiseks, rakendamiseks ja hindamiseks puudub, on keeruline süsteemselt ja tulemuslikult valdkonda edendada. 2021. aasta sügisel toimunud riigieelarve läbirääkimiste tulemusena tõusis liikumisharrastuse edendamiseks mõeldud baasrahastus 600 000 euro võrra, mille abil on võimalik ellu viia liikumisharrastuse reformi olulisimat osa – tõhustada liikumisharrastuse strateegilist juhtimist ehk aidata valdkonnas luua pikem plaan ja panustada selle elluviimisse.

⁹ Eesti Reformierakonna ja Eesti Keskerakonna valitsuse moodustamise kokkulepe ja valitsusliidu koostööleping aastateks 2021–2023. <https://valitsus.ee/media/3742/download>

¹⁰ Vabariigi Valitsuse tegevusprogramm 2021–2023. <https://valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/valitsemise-alused/tegevusprogramm>

- Praegustesse liikumisharrastuse tegevustesse suudetakse kaasata natuke rohkem kui 1/3 elanikkonnast. Selleks, et sihtgrupp oleks laiem, on vaja tegevuste hulka mitmekesistada ja suurendada.

- Projektipõhiste liikumisharrastuse ürituste korraldamiseks on praegu kolm korda vähem raha kui nõudlust selleks. Kujundades Kultuurkapitali spordi ja kehakultuuri sihtkapitali ümber peamiselt liikumisharrastuse projekte toetavaks sihtkapitaliks, võimaldab see oluliselt rohkem toetada praegu juba hästi toimivaid tegevusi. Selleks oleks tarvis suurendada Team Estonia rahastust u 1 mln euro võrra, et spordi ja kehakultuuri sihtkapitalist ei peaks enam tippspordi rahastama ning sellest vabaneva raha saaks suunata liikumisharrastuse edendamiseks.

- Tulevikku arvestades on kõige olulisem tõsta laste liikumisaktiivsust ja tekitada liikumiserõõmu. Praegu liiguvad lapsed liiga vähe. See mõjub halvasti nende tervisele ja vähendab oluliselt võimalust, et nad harrastaksid aktiivset eluviisi ka täiskasvanuna. Süstemaatilise tegevusega peab alustama juba lasteaiast. Laste liikumisaktiivsuse tõstmiseks on lõpusirgel näiteks kehalise kasvatuse tunni muutmine liikumisõpetuseks. Lisaks on ekspertide hinnangul vajalik rakendada kõikides kooliastmetes Liikuma Kutsuva Kooli põhimõtteid ning algatada projekte, mis pakuvad enamatele kooliõpilastele võimalust endale sobivaid spordialasid harrastada.

- Erivajadustega inimesi ei kaasata liikumisharrastusse praegu piisavalt. On palju takistusi, miks nad endale sobiliku liikumisharrastusega tegeleda ei saa. Enamikke probleeme saab lahendada parema ruumiplaneerimise, teenuste disainimise ja ühiskondlike hoiakute muutumisega. Valdakondadeülel on vaja tegutseda selle nimel, et erivajadustega inimesed saaksid võimalikult palju osa kõikidest ühiskonna tegevustest.

- Aina enam inimesi vajab nõustamist liikumise olulisuse ja selle turvalise harrastamise võimaluste kohta. Liikumisnõustamine peaks olema tervishoiu osa ja kaetud ka koolis toimuva liikumisõpetuse raames, et ennetada terviseprobleemide tekkimist või nende süvenemist võimalikult vara.
- Enamik inimese liikumisaktiivsusest tuleb igapäevaliikumisest – liikumine tööle, kooli, poodi jne. Kui seda kõike tehakse autoga, uksest ukseni, väheneb kehaline aktiivsus sedavõrd, et see muutub tervisele ohtlikuks. Heas korras ja kõigi inimgruppide vajadustega arvestav taristu on üks põhieeldusi, et inimesed valiksid passiivsete liikumisviiside asemel aktiivsed tervist toetavad liikumisviisid. Liikuma kutsuv ja liikumist võimaldav keskkond peaks olema iga uue rajatava ja renoveeritava hoone kohustuslik osa.

- Liikuvale eluviisile on palju alternatiive. Kui seda ei ole tehtud lihtsaks ja atraktiivseks, valitakse teised vaba aja veetmise võimalused. Seetõttu peab endiselt tegelema sporditaristu loomise ja uuendamisega. Heas korras terviserajad, spordikompleksid ja välispordiväljakud on näidanud, et meelitavad inimesi senisest rohkem liikuma ning seepärast tuleb taristusse investeerimist jätkata.

- Inimene veedab suure osa oma elust tööl. Kuna töökohad nõuavad aina vähem liikumist, väheneb igapäevane kehaline aktiivsus veelgi. Seepärast on seal vaja soodustada süstemaatilist liikumist, et töökäimisest ei kujuneks inimese üks suurimaid terviseriske. Arvestades, et koroonaviiruse leviku tingimustes on muutunud tavapäraseks kodus töötamine, suurendab see tööpäeva jooksul saadava kehaline koormus vähenemise riski veelgi, sest puudub vajadus liikuda kodust välja, et tööle minna.
- Mida vanemaks inimesed saavad, seda passiivsemaks nad kehaliselt muutuvad. Vanemaealiste tervise üks alustalasid on säilitada kehaline aktiivsus. Neile on eriti oluline, et taristu oleks sobilik ning tagatud oleks süsteemsed, kättesaadavad ja järjepidevad liikumist soodustavad teenused.

Madal kehaline aktiivsus ei mõjuta negatiivselt ainult tervishoiu- või sotsiaalvaldkonda. Selle tõttu kannatavad nii siseturvalisus ja kaitsevõime kui pidurdub ka majanduse areng. Vajalik on valdkondadeülene süsteemne lähenemine, et arvestada poliitika kujundamisel liikumisaktiivsuse olulisusega. Senisest enam tuleb töötada selle nimel, et ühiskond mõistaks probleemi tõsidust ning tegutseks otsustavalt, et leida probleemile parimad võimalikud lahendused.

2.2. LIIKUMISUURING

Selleks, et saada eestlaste liikumisharjumuste ja neid puudutavate aspektide kohta täiendavat teavet, korraldati ajavahemikul 2021. aasta novembrist kuni 2022. aasta jaanuarini liikumisuuring. Seda tegi Kultuuriministeeriumi tellimusel ja koostöös Tallinna ja Tartu Ülikooliga ning Ühendusega Sport Kõigile Turu-uuringute AS.

Uuringu küsitluses uuriti täiskasvanuid (18–75-aastaseid) ning lapsi ja noori (7–17-aastaseid). Uuringu valimisse sattusid isikud rahvastikuregistrist tehtud juhuvalikuga ning osalemiskutse saadeti 7500 täiskasvanule ja 2500 lapsevanemale. Plaanitav vastajate arv oli 1500 täiskasvanut ja 500 last/noort. Laste ja noorte kohta saadi vajalikud andmed kätte veebi teel 2021. aasta detsembri keskpaigas. Täiskasvanute andmeid koguti nii veebi- ja telefoniküsitluse kui ka vahetu vestluse teel.

Laste ja noorte andmete kogumisel kasutatakse lisaks küsitlusele ka liikumisandureid, mis annavad nende liikumisharjumuste kohta objektiivse hinnangu. Lisaks näitab see, kui hästi oskavad lapsed ja noored enda harjumusi hinnata ning mil määral läheb hinnang kokku tegelikkusega. Liikumisandurite abil kogutakse andmeid 2022. aasta kevadel.

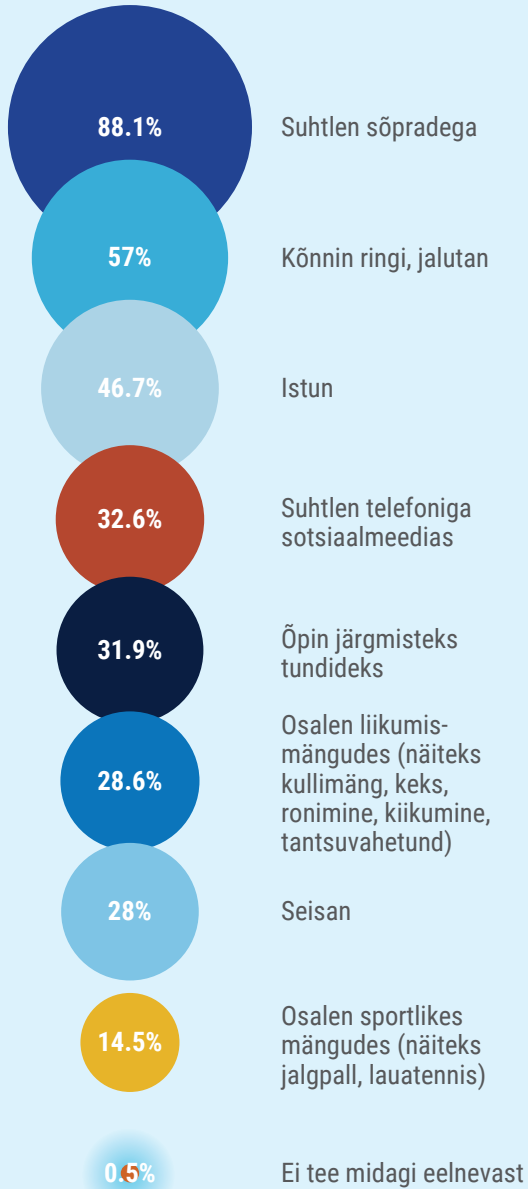
Liikumisuuringu korraldamine on väga oluline, sest seni valminud uuringutest, mis käsitlevad sportlikku liikumist, selle takistusi ja võimaldajaid, ei piisa, et mõista Eesti täiskasvanute ja laste liikumiskoormust tervikuna ning arendada nende andmete põhjal tõenduspõhist poliitikat. Meil ei ole piisavaid andmeid paljudest aspektidest, mida nimeetatud uuring vaatlleb. Näiteks puuduvad andmed

- töisest, transpordialasest ja olmeliikumisest;
- liikumisasalast motivatsioonist ja motiveerimatuses, hoiakutes ja väärtustes, sh eelarvamustes;
- liikumiste võimaldajatest ja takistajatest;
- istumise osakaalust kodus ja tööl;
- nutiseadmete mõjust liikumisele ja istumisele;
- inimeste tajutud rahulolust tervise ja õnnetundega;
- dopinguainetate tarvitamise levikust harrastajate seas;
- kehalise kasvatuses tundide rollist elukestva liikumisharrastuse kujundamisel.

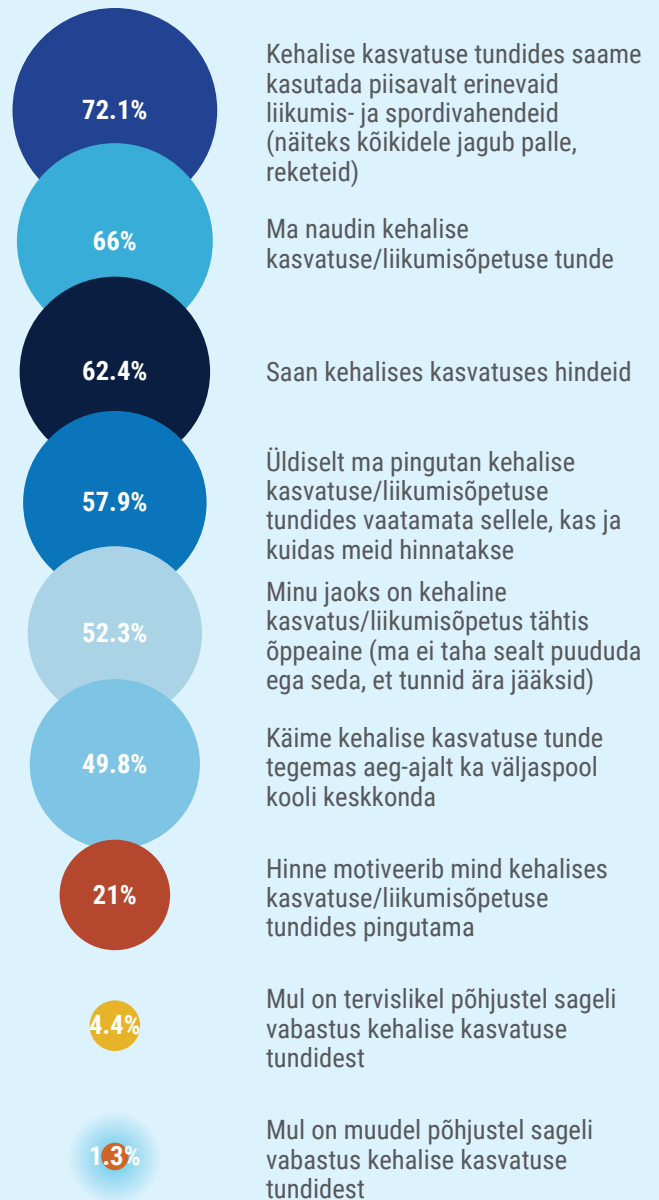
Laste ja noorte andmete põhjal oli 2022. aasta veebruaris võimalik teha juba ka järeldusi. Maailma Terviseorganisatsioon on põhjalike teadusuuringutega määratlenud lastele tervislikuks arenguks vajaliku päevase liikumisaktiivsuse – keskmiselt 60 minutit mõõduka kuni tugeva intensiivsusega liikumist päevas. Nimetatud liikumissoovitustele vastavate laste hulk on Eestis väike. Uuringust selgub, et vaid veerand 7–17-aastastest lastest liigub piisavalt. Ligi 40% lastest täidavad 60 minuti normi neljal-viiel päeval nädalas ja 35% lastest on kehaliselt aktiivsed vaid kolmel või vähemal päeval nädalas. Seejuures kinnitab uuring, et liikumine on lastele loomulik tegevus – 66% on nõus väitega „Mulle meeldib vabal ajal liikuda ja trenni teha“. Kool ja vanemad saavad sellele kaasa aidata või takistada.

Tulemused

Vahetundi seostavad õpilased peamiselt suhtlemise-kõndimisega. Aktiivselt liigub väiksem osa.

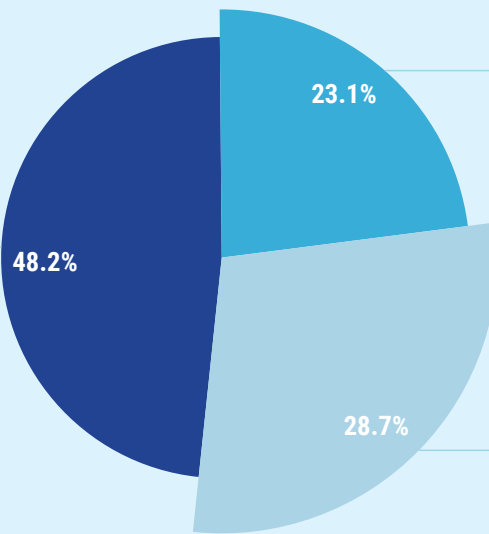
Ehkki kehalise kasvatusetunnis käimine sobib enamikule, siis tervelt 80% ei pea hindamist motiveerivaks. Ligi kolmandik ei naudi kehalist kasvatust ja vaid pooltel õpilastest on võimalus käia väljaspool koolikeskkonda kehalise kasvatusetundides.

Kõige enam kasutatav transpordivahend on perekonna auto. Vaid kolmandik käib jalgsi või liigub jalgrattaga.

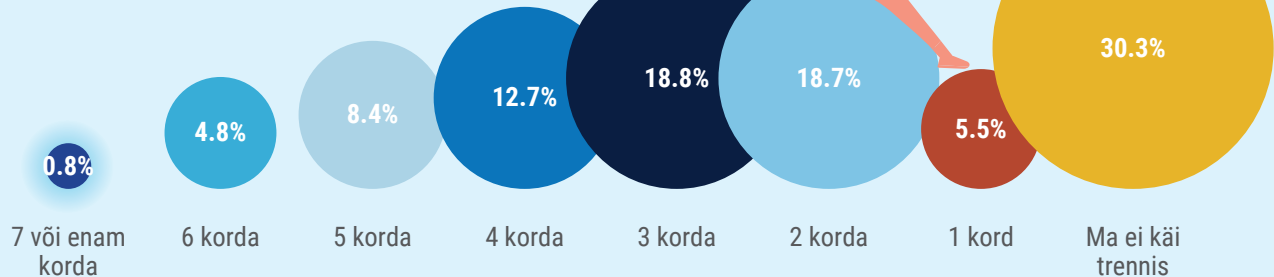
Liigub enamasti autoga

Liigub enamasti ühistranspordiga

Liigub enamasti lihasjõul

Kuigi ligi pooled õpilastest käivad nädalas kolm või enam korda trennis, ei ole see nädalase liikumisaktiivsuse kohta piisav. Iga kolmas laps ei käi üldse trennis.

Uuringu tulemuste lõppraport valmib hiljemalt 2022. aasta juunis ning tulemused avaldatakse Kultuuriministeeriumi kodulehel spordivaldkonna uuringute ja statistika rubriigis¹¹. Uuringu tulemused on oluline sisend järgmise aasta „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“ aruandesse.

11 <https://kul.ee/sport-ja-liikumine/spordikorraldus/uuringud-statistika>

2.3. LIIKUMA KUTSUVA KOOLI EDU

Liikuma Kutsuv Kool on Eestis väljatöötatud haridusuuenduse programm, mille siht on, et liikumine kujuneks koolipäeva ja koolikultuuri loomulikuks osaks. See tugineb rahvusvahelisele teadusele, Tartu Ülikooli liikumislabori uuringutele ja arendustele ning programmis osalevate koolide kogemustele.

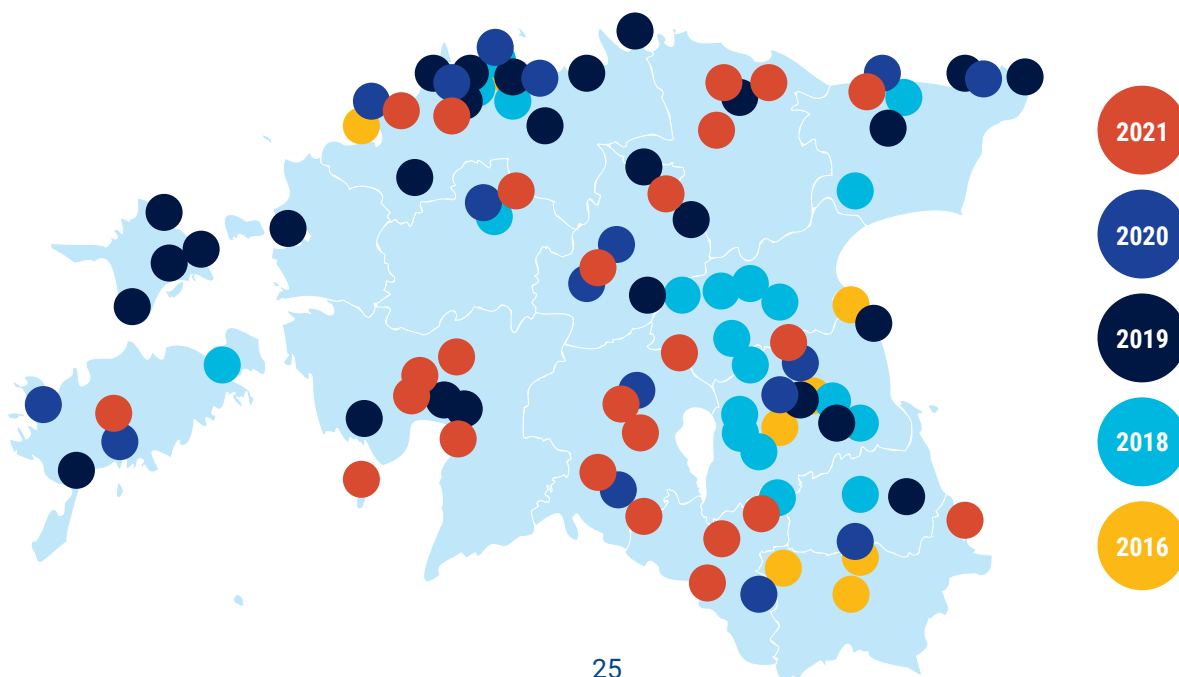
Liikuma Kutsuv Kool kutsuti ellu 2016. aastal ning igal aastal on projektiga liitunud üha rohkem koole. Kui näiteks 2019. aastal oli Eestis 78 liikuma kutsuvat kooli, siis 2021. aastal oli neid juba 148. Kaasatud on linna- ja maa-, tava- ja erivajadustega ning eesti- ja vene õppekeelega koolid. 2021. aastal käis liikuma kutsuvas koolis 63 000 õpilast kõigist maakondadest, mis moodustas kõiki-dest õpilastest 40%.

Liikuma Kutsuva Kooli projekt on toonud häid tulemusi. Kui viis aastat tagasi ei olnud õuevahetunnid koolides eriti levinud ja õpilased väljendasid selle kohta ka rahulolematust, siis 2020. aastal vastas 74% küsitluses osalenud programmiga liitunud koolidest, et õuevahetunnid toimuvad regulaarselt. Vahetunnid on muutumas ka aktiivsemaks – 2018. aastal olid head tingimused vahetundide aktiivseks veetmiseks vaid 1/3 koolides. Nüüd on vahetunniaega rohkem ja

tegevuste valik suurem juba 67% uuringus osalenud koolides ning peaaegu kolmandikus koolides on õpilased kaasatud vahetunni tegevuste korraldamisse.

Uuringud näitavad, et lisaks liikumisaktiivsusele on liikumisvõimalused koolis seotud paremate õpilastevaheliste suhetega (nt klassikaaslastega saadakse hästi läbi) ja koolirõõmuga (nt enamasti minnakse kooli hea meelega, seal tuntakse ennast hästi) kõigis kooliastmetes (4., 8., 11. klass) ning rohkem liikumisvõimalusi vahetunnis seostub väiksema kooliväsimusega. Üha enam kohalikke omavalitsusi toetab liikumisvõimaluste loomist koolis – arendades koolihoovide võimalusi nii uute koolide ehitamisel kui ka renoveerimisel, aga ka rattaparklate loomisel.

Liikuma Kutsuva Kooli projekt on lisaks õpilaste rahulolule pälvinud laia õpetajate ja juhtkondade heakskiidu. Lisaks on liikumist soodustava õppekeskkonna ja -korralduse loomine koolis praeguseks jõudnud Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 üheks ülesandeks ja tegevussuunaks. See aitab koostöös spordi- ja liikumisvaldkonnaga kaasa liikumist toetava koolikultuuri kujunemisele Eestis.

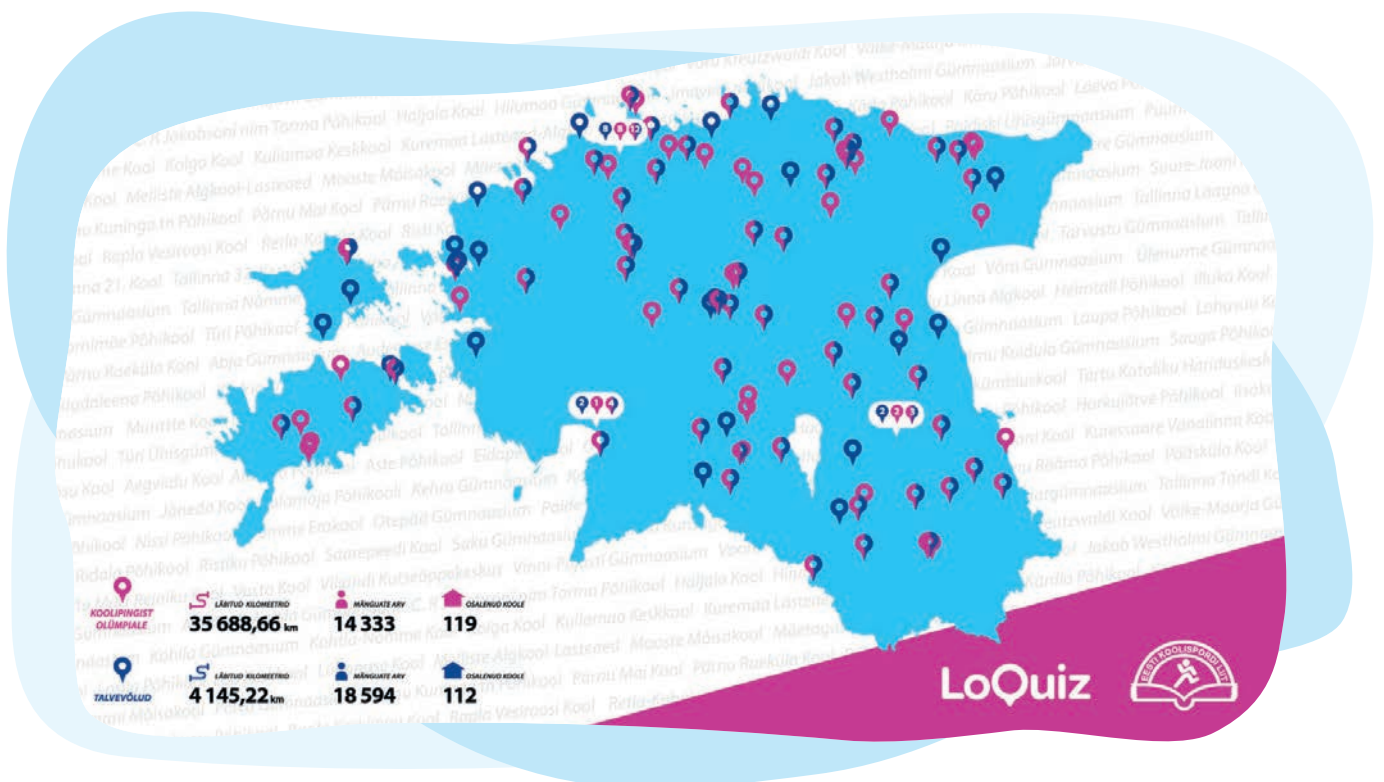
2.4. HEAD ALGATUSED LIIKUMISHARRASTUSE EDENDAMISEL

Lisaks Liikuma Kutsuva Kooli eduloole on 2021. aastal ellu kutsutud teisigi uusi algatusi liikumisharrastuse edendamiseks. Näiteks:

- 2020/2021. õppeaastaks lõi Eesti Koolispordi Liit koostöös tarkvaraettevõttega Loquiz uue nutimängu, mis paneb proovile õpilaste tähelepanu ja nuputamisoskused. Tegemist on maastikmänguga, kus isikliku nutiseadme GPS mõõdab läbitud distantsi ja annab märku, kui aeg on ülesanne lahendada või küsimustele vastata. See on mõeldud osalejate teadmistebaasi rikastamiseks, liikumisaktiivsuse suurendamiseks ning erinevate klasside õppekavade ja faktide kordamiseks. Korraldatud on kolm erinevat mängu - "Nuputades läbi terve maa", "Koolipingist Olümpiani" ja "Talvevõlud".
- 2021. aastal alustas EOK katseprojektiga „Sport Koolis“. Selle eesmärk on tekitada ja hoida lastes huvi liikumise ja erinevate spordialade harrastamise vastu ning seeläbi suurendada nende kehalist aktiivsust. Projekti fookuses on võimalike

ke spordi ja liikumisega seotud valikõppeainete käivitamine, mille raames korraldatakse ühe piirkonna koolide lastele vanusegruppide kaupa samal ajal ühised sporditunnid. Projekt annab võimaluse praktikas proovida, kuidas saavutada suurem kohustuslik sportimise maht ja säilitada kooli autonoomia, et koostada õppijate vajadusi arvestav ja valikuid rikastav päevakava. Katseprojektis osaleb 26 kooli.

- 2021. kutsus Kaitseministeerium ellu projekti „Liikuma kutsuv väeosa“, mis oma olemuselt sarnaneb Liikuma Kutsuva Kooli põhimõtetega. Eesmärk on tõsta inimeste igapäevast liikumisaktiivsust erinevate tegevuste, toetava taristu ja sporditeadlikkuse suurendamise kaudu.

- 2021. aastal võeti vastu transpordi ja liikuvuse arengukava aastateks 2021–2035, mille eesmärk on muu hulgas arendada sellist liikuvuskeskkonda ja taristut, mis toetaks tervislikke ja kestlikke eluviise. Selle eeldus on läbimõeldud ja omavahel ühendatud kasutajasõbralik ning ohutu kergliiklusteede võrgustik, mis annab inimestele võimaluse üha enam kasutada aktiivseid liikumisviise ja vähendab nende sõltuvust passiivsetest liikumisviisidest.
- Mitmed spordialaliidud pakuvad nii täiskasvanutele kui lastele tasuta treeninguid. Sel moel kaasatakse spordist ja liikumisest kaugenenud inimesi kas tagasi või esimest korda aktiivse eluviisi juurde ning pakutakse lastele võimalust proovida erinevaid alasid, et leida enda jaoks sobivaim.

Teiste algatustega on võimalik tutvuda aruande lisas.

8

**TREENERIKOOLITUSED,
TREENERIKUTSE
ANDMINE JA
TREENERITOETUSED**

3.1. TREENERIKUTSE TUTVUSTAMINE

Pädevate treenerite olemasolu ja nende süsteemne juurdekasv ulatuslikus spordialade ja liikumisharrastuse vormide valikus ning tegutsevate treenerite teadmiste ja oskuste elukestev täiendamine on peamised eeldused elanike, eelkõige laste ja noorte spordi- ja liikumisharrastuse kasvatamiseks. Pühendunud, koolitatud ning kutse taotlemisel oma teadmisi ja oskusi tõestanud treenerid suudavad tagada, et harrastajad treenivad korrektselt, vanuse- ja võimetekohaselt ning ohutult.

Treenerite kutsekvalifikatsioonisüsteem loodi 2003. aastal. Alates 2013. aastast vastavad treenerikutsed Eesti Kutsekvalifikatsiooni Raamistikule (EKR) ja Euroopa Kutseraamistikule (EQF). Spordi valdkonnas antakse treenerikutseid kuuel tasemel:

- EKR 3 – abitreener;
- EKR 4 – nooremtreener;
- EKR 5 – treener;
- EKR 6 – vanemtreener;
- EKR 7 – meistertreener;
- EKR 8 – eliittreener.

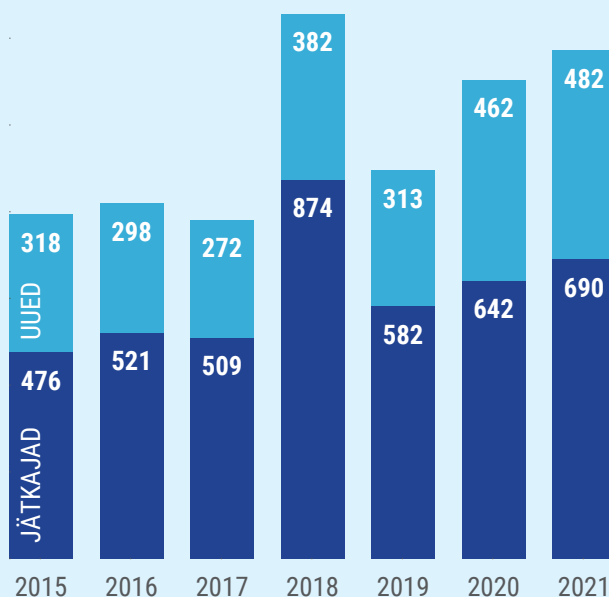
2021. aasta lõpuks oli Eestis 3990 kutsega treenerit. Aastatel 2004–2021 on treenerikutseid antud ja uuendatud kokku 16 144 korda. Murekoht on, et iga aasta lahkub kutsesüsteemist 7–12% treeneritest.

3.2. TREENERIKUTSETEST LOOBUMINE

Igal aastal lisanduvad kutsesüsteemi sajad uued treenerid. See on kiiduväärne ja treenerkonda noorendav, samas teeb muret märkimisväärselt suur väljalangevus kutsesüsteemist, loobumine treenerikutse edasise taotlemisest. Alljärgnev graafik iseloomustab kutseandmised uutele treenerikutse taotlejatele ja kutsesüsteemis jätkajatele aastatel 2015–2021.

Kutseandmine

jätkajad ja uued treenerid

Kutsesüsteemi kantud treenerikutsete juurdekasvu või kahanemist saab igal aastal tuvastada, kui jälgida kutsega treenerite koguarvu muutuse ja lisandunud uute kutsega treenerite arvu vahet. Viimasel seitsmel aastal on kutsesüsteemist igal aastal lahkunud 240–410 treenerit, mis on moodustanud enamasti 7–12% kõikidest treenerikutsetest.

Selleks, et leida peamisi põhjuseid, miks treenerikutse süsteemist pärast esimest 4-aastast perioodi lahkuti, ja saada teada, millised on olulisemad motiivid kutsesüsteemi taaselülitumiseks, korraldas Spordikoolituse ja -Teabe Sihtasutus väljalangenute seas 2021. aastal küsitluse. Olulisemad põhjused treenerikutsesüsteemist väljalangemisel ja mõjurid kutse taastamiseks on esitatud alloleval joonisel.

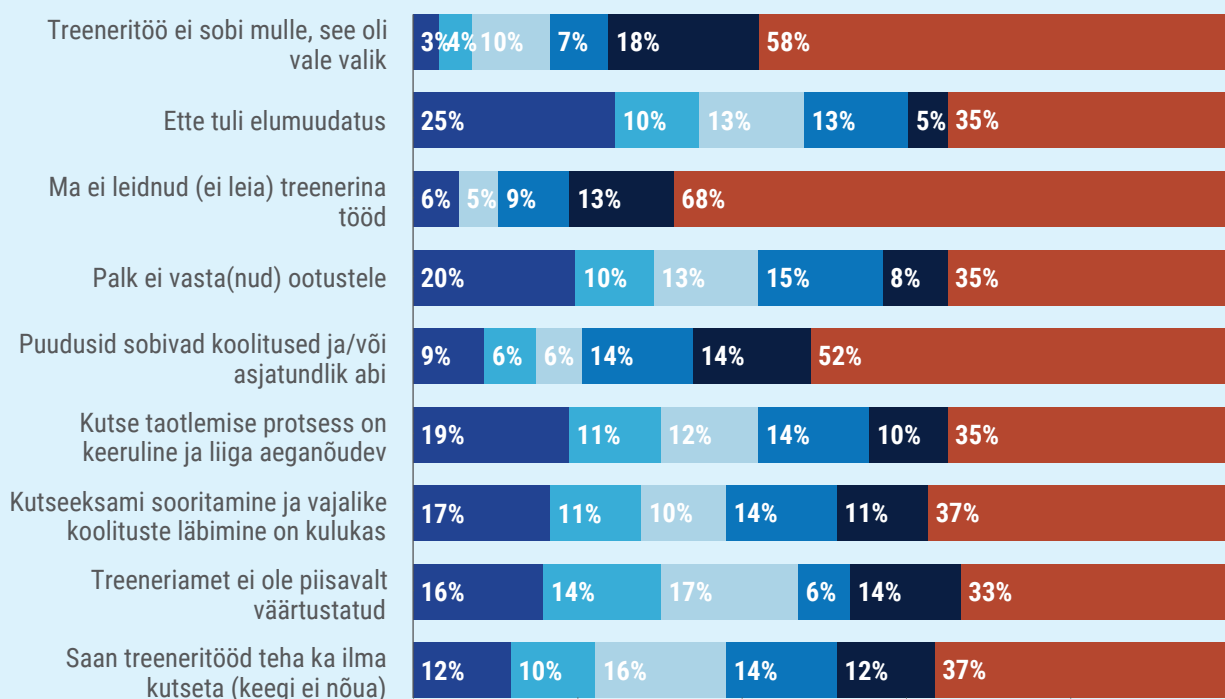
Kõige enam on treenerikutse loobumise põhjuseks elumuutus, ootuspäratu palk ja arvamus, et treeneriamet ei ole piisavalt väärtustatud. Kutse väärtustamisega on kaudselt

seotud ka võimalus teha juhendajatööd treenerikutset omamata. Kõige vähem mõjutab kutsest loobumist treeneritöö leidmatus ja selle sobimatus inimesele.

Kättesaadavad koolitused, järjepidev kutseandmise protsess, huvirühmade aktiivsus ning treeneritööd toetavad üleriigilised ja kohalike omavalitsuste meetmed on taganud, et kutsega treenerite arv on viimastel aastatel kasvanud. Samuti tagab kutse jätkusuutlikkuse teadmine, et viimase seitsme aasta jooksul on 73–74% treeneritest olnud alla 50-aastased ning 87–88% alla 60-aastased. Seetõttu peame järgnevatel aastatel pöörama veelgi rohkem tähelepanu kahele peamisele probleemile, millele kutsest loobunute seas tehtud küsitlus viitas – treenerikutse väärtustamisele ja treenerite palgale. Treenerite ja juhendajate huvi tõstmiseks treenerikutse vastu on olulised tegurid avalikkuse ja spordiringkonna hoiakud ning riigis kehtivad toetusmeetmed, mis aitavad väärtustada nii treenerikutset kui tagada ka treenerile väärrika sissetuleku.

Põhjused treenerikutsest loobumiseks ja kutse taastamiseks

5 – väga palju 4 – palju 3 – keskmiselt 2 – vähe 1 – väga vähe ei mõjuta üldse

3.3. TREENERIKUTSE KUI PÄDEVUSTUNNISTUSE VÄÄRTUSTAMINE

Lapsevanemate, spordiorganisatsioonide ja ühiskonna laiem huvi on, et inimesi, eelkõige lapsi ja noori, juhendaksid oskustega ja eetilised treenerid, kes teevad seda vanuse- ja võimetekohaselt ning ohutult. Treenerid aitavad lisaks füüsilistele oskustele arendada ka eluks vajalikke sotsiaalseid oskuseid. Kvaliteetne spordi- ja liikumisharrastuse tegevus, mida ennekõike saavad pakkuda vastavate oskustega treenerid, aitab ennetada nii riskikäitumist kui ka füüsilise ja vaimse tervise probleeme, eriti laste ja noorte hulgas.

2019. aasta sügisel mõisteti ettevaatamatuse tõttu raske kehavigastuse tekitamises süüdi ilma treeneri kutsetunnistusega töötanud 23-aastane juhendaja. Ta tegi kannatanu peal harjutust, mida oli ka ise sportlasena teinud, kuid vastava erialasekoolitusega ei teadnud, et algajale ja harrastajale võib see ohtlik olla. Ka juhtumiga tegelenud prokurör kinnitas, et kutsetunnistuse puudumine oli põhjus, miks juhendaja kohtu alla anti, sest kutsetunnistuse olemasolul oleks juhtumit käsitletud õnnetusena.

Paraku tegutseb Eestis üle 1500 kutsetunnistusega juhendaja, kelle treenitavad või nende vanemad ei ole mõistnud, et kutsetunnistus tõestab inimese sobilikkust antud töö tegemiseks. Kutsestandardid sätestavad kutsetasemel tegutsemiseks nõuded kompetentsusele ehk oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumile töö edukaks tegemiseks. Kutse andmise kord seab haridus-taseme, koolituste läbimise ja töökogemuse eeltingimused valitud spordialal kutse taotlemiseks.

Idealis põhineks treenerikoolitus formaalloppele kõrgkoolides – Tallinna Ülikoolis (edaspidi TLÜ) ja Tartu Ülikoolis (edaspidi TÜ). Arvestades nappi riiklikku tellimust ja heaoluriigile omaselt aastatega kasvanud sotsiaalset nõudlust treenerite töö järele, ei ole veel niipea võimalik nõudlust rahuldada

ainult või valdavalt kõrgkooli lõpetajate baasil. Seda enam, et spordiharrastajate kiire kasv ja huvirühmade aktiivsus avaldub suures hulgal spordialadel ja liikumisharrastuse vormides.

See oli määrav põhjus, miks lisaks kõrgkoolides toimivale formaalloppele töötas EOK välja ja rakendas 2005. aastast mittemformaalse koolitussüsteemi kolmele esimesele treenerikutse astmele. Märksõnad on kättesaadavus, spordi üldainete ja spordialapõhiste teadmiste ning praktiliste oskuste õpetamine, õppekavade ja -materjalide harmoniseeritus ning keskse andmebaasi olemasolu. Spordi üldainete kursuste korraldamist tellitakse TLÜ-lt ja TÜ-lt, erialast koolitust korraldavad spordialaliidud. Praktika on sellise paindliku koolitusmudeli otstarbekust, sobivust ja suutlikkust kinnitanud – nii saavad treenerikutseks tarvilikke teadmisi ja oskusi omandada paljud huvilised. See korralduslik mudel sobitub ka treenerite tööhõive uuringutega, mille kohaselt 75–77%-le tegutsevatest treeneritest ei ole treeneritöö ainus, kas palgaline või vabatahtlik töökoht.

Viimasel kahel aastal on märgatavalt kasvanud nõudlus treenerikoolituse järele ja parenenud võimekus soovikohast koolitust pakuda. Koolituste pakkumise kättesaadavus on üks kahest peamisest tegurist, mis on kutseandmist positiivselt mõjutanud.

Ka TLÜ-s ja TÜ-s treenerikutset võimaldavatel erialadel on tudengite hulk kasvanud. Samas näitavad viimaste aastate tööhõiveuuringud, et lõpetajatest taotleb treenerikutset ja asub treeneritööle hinnanguliselt viiendik. Ilmselt tuleneb see rakendumisest suuremal koormusel õpetajatööle, samuti valikutest tööjõuturul enam väärtustatud ametite ka suks.

Lisaks treeneri teadmistele ja oskustele tuleb tähelepanu pöörata treeneri väärtustele

ja hoiakutele, mis tulenevad treenerite eetikakoodeksist, mis on samuti kutsestandardi osa. Praktikas on näited treenerikutse tühistamisest, kui treenerikutsega isikut on karistatud ja lastekaitseaduse alusel välistab see karistus töö lastega või on teda karistatud antidopingu- või spordieetikareeglite jämeda rikkumise eest.

Lisaks, kutseandja õigust omav EOK ja kutseandmise protsessi koordineeriv Spordikoolituse ja -Teabe Sihtasutus pidasid kuni 25.05.2021 toimunud Riigikohtu Põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi istungini iseenesestmõistetavaks, et treeneri kutsetunnistust käsitletakse lisaks pädevustunnistusele ka tegevusloana.

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi seisukoht oli, et kutsetunnistus ei ole käsitletav tegevusloana. Samuti seostas kolleegium, et kutsetunnistus saab olla töötamise eeltingimu-s üksnes siis, kui selline nõue on õigusaktiga sätestatud – näiteks on eriseadusega kehtestatud tegevusloa kohustus. Lastega töötamise keeldu omavale isikule ei saa jätta treenerikutset andmata ega seda ka kehtetuks tunnistada. Samamoodi ei anna treenerikutse andjale seda õigust spordiseadus.

Kokkuvõttes saame öelda, et treenerikutsete süsteem on hästi õnnestunud ja toimiv. EOK kui spordiliikumise katusorganisatsioonil on õigus olla kutseandja ning tõhusalt on ära kasutatud spordialaliitude oskusteave, mis on koondatud 71 tegutsevasse hindamiskomisjoni, kus kutsetaotlejate teadmisi ja oskusi hinnatakse. Treenerikutsete olemasolu, nende kuulumine kutsekvalifikatsioonirahistikku ja järjepidev tegevus kutseandmisel on kujunenud normaalsuseks. Meil on toimiv koolitussüsteem, mis tagab järjepideva kutseandmise, mida toetab kvaliteetsete andmetega spordiregister ning selle treenerite alamaandmekogu. Spordiregistri abil on kutseandmise toimingud koondatud kesksesse veebilahendusse.

Küll on aga probleemiks, et arvestataval määral juhendajatel, sh laste ja noorte sportimise juhendajatel, puudub treenerikutse ning mitmed spordivaldkonnas tegutsevad organisatsioonid, k.a mitmed suuremad tööandjad, ei väärtusta treenerikutseid. Näiteks ei arenda ega anna treenerikutseid kaheksa EOK liikmeskonda kuuluvat spordialaliitu. Samuti on puudlik treenerite teenuseid tarbivate isikute teadmine kutsetunnistuse tähtsusest ja vajalikkusest. Lisaks vajavad lähiajal lahendamist kaks õiguslikku küsimust – treenerikutse omamise nõude kahtise tõlgendamise võimalus spordiseaduses ning treeneri kutsetunnistuse mittekäsitlemine treeneri tegevusloana.

Treenerikutse väärtustamiseks tasuks edaspidi kaaluda järgmist:

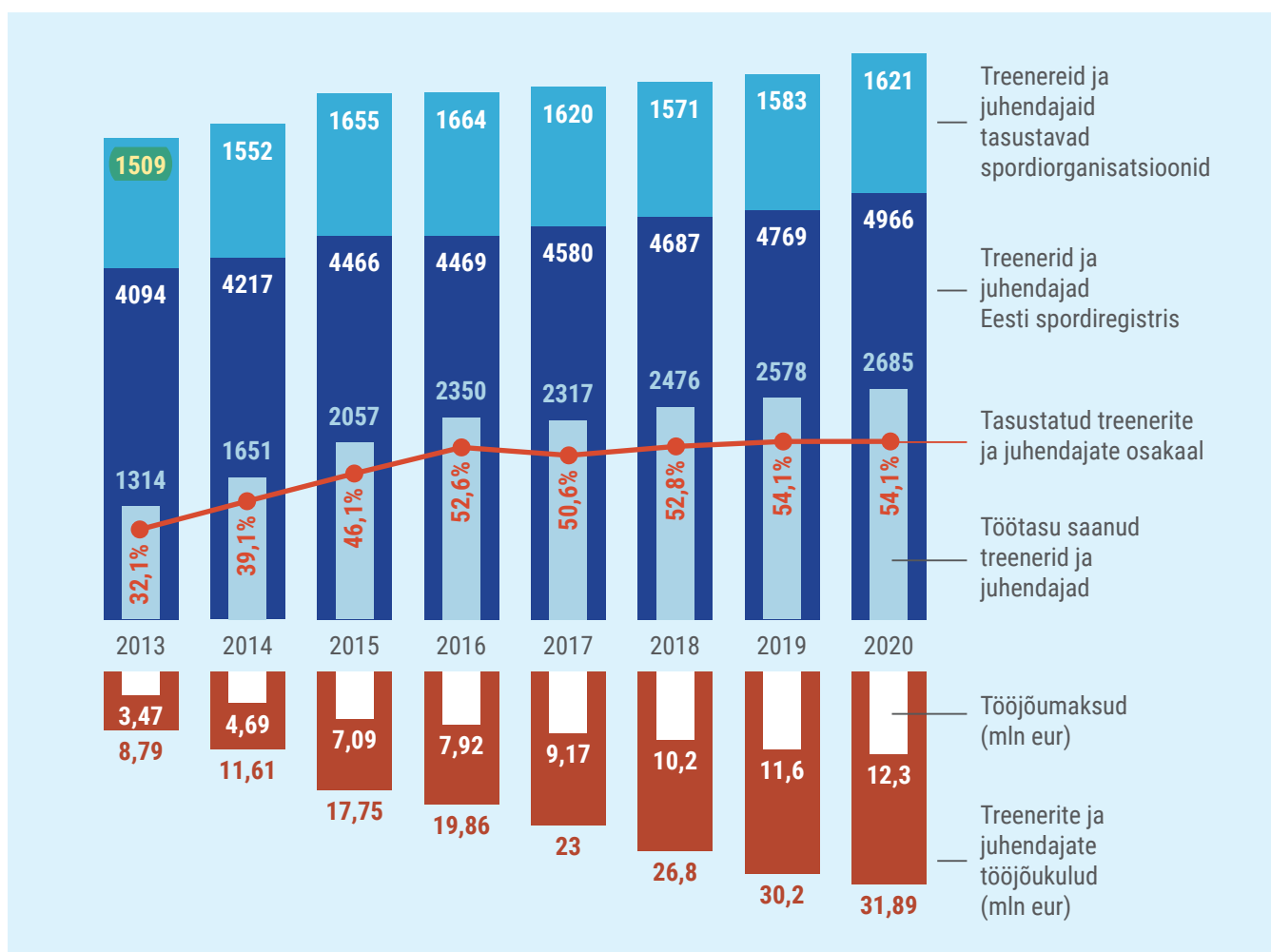
- 1) täpsustada treenerile esitatavate nõuete sõnastust eriseaduses;
- 2) luua treenerite tegevusloa mõiste, siduda see võimaluse korral treenerikutsega või kandega spordiregistri treenerite alamaandmekogusse;
- 3) jätkata (täiendavalt) spordivaldkonna huvirühmade, k.a spordiorganisatsioonide ja treenerite teenuste tarbijate treenerikutse olulisusest teavitamist;
- 4) kaasata Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametit treeneriteenuse tarbimise küsimuste lahendamisse senisest rohkem.

3.4. TREENERITELE VÄÄRILISE SISSETULEKU TAGAMINE

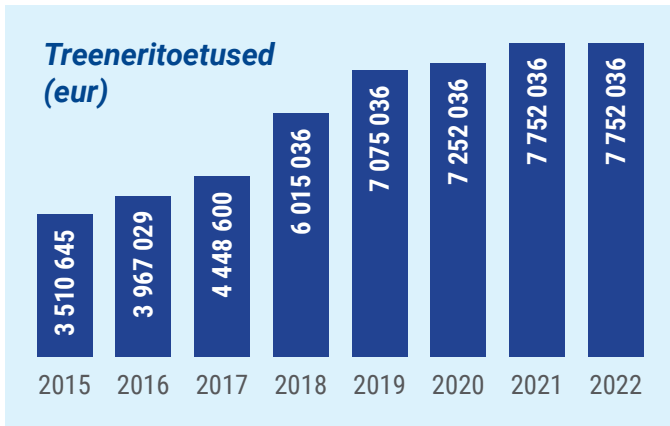
Küsitlusest selgunud teine peamine probleem on treeneritele väärilise sissetuleku tagamine. Enamik treenerite tööandjaid on eraõiguslikud organisatsioonid (ettevõtted või mittetulundusühingud), mistõttu riigi ja kohaliku omavalitsuse sekkumine treenerite palgaküsimustesse on piiratud. Peasajalikuult saavad KOV-id ja riik seda mõjutada erinevate toetusmeetmete kaudu.

Näiteks 79 kohalikus omavalitsuses toetavad spordiorganisatsioonide tegevust 40 KOV-i, sõltuvalt seal rakendatud kutsega treeneritest. 35 KOV-i spordiorganisatsioonide toetamise kord eeldab toetuse saamiseks kutsega treeneri olemasolu. Paraku paljude KOV-ide spordirahastamise mudelid treenerikutsete omamist ei innusta.

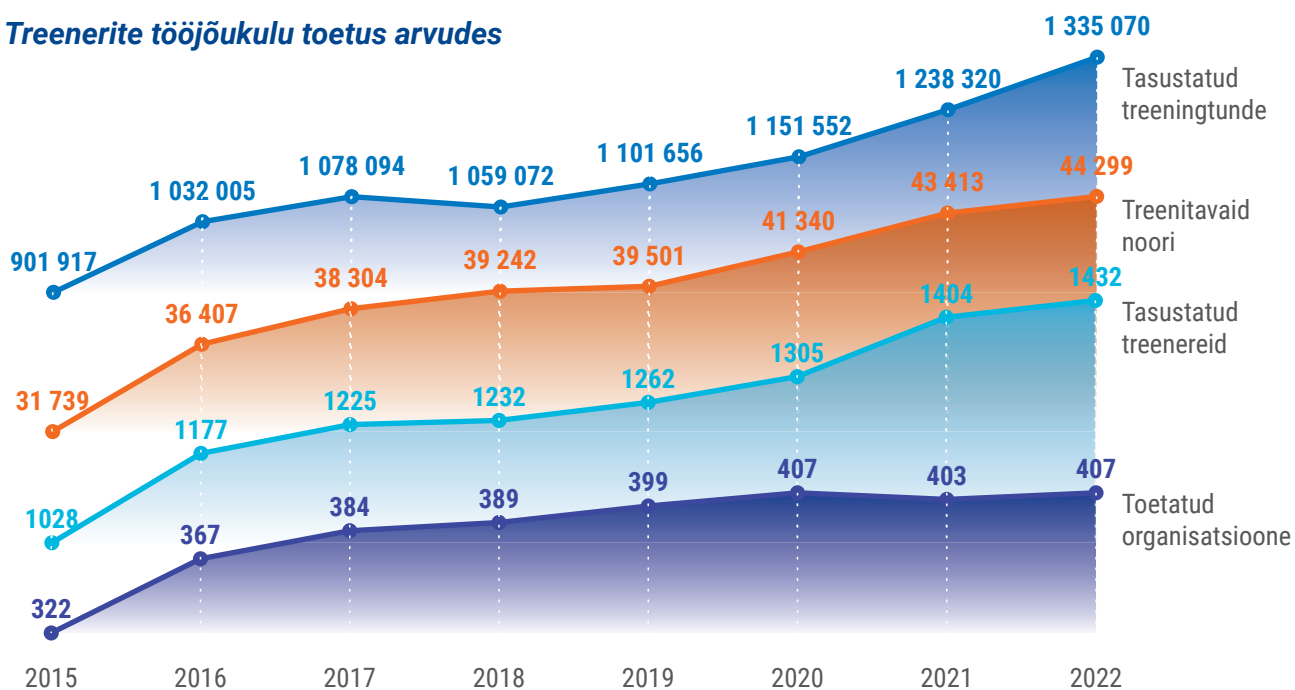
Treenerite tööhõives ja tasustamises on alates 2015. aastast olnud määrava tähtsusega Kultuuriministeeriumi laste ja noorte treeningrühmi juhendavate kõrgema taseme treenerite toetusmeede. Riiklik treenerite tööjõukulu toetusmeede ja seda toetavad KOV-ide toetusmeetmed on viimastel aastatel treenerite tasustamist ja tööhõivet märkatavalt parandanud. Maksu- ja Tolliameti ning Spordikoolituse ja -Teabe Sihtasutuse tehtud analüüsides ilmneb selge areng treenerite ja juhendajate rakendamise ning tasustamise asjus, samuti spordiorganisatsioonide võimekus olla korrektne tööandja ja maksude tasuja. Maksu- ja Tolliameti ning Spordikoolituse ja -Teabe Sihtasutuse analüüs treenerite tööhõivest on esitatud järgmisel graafikul.

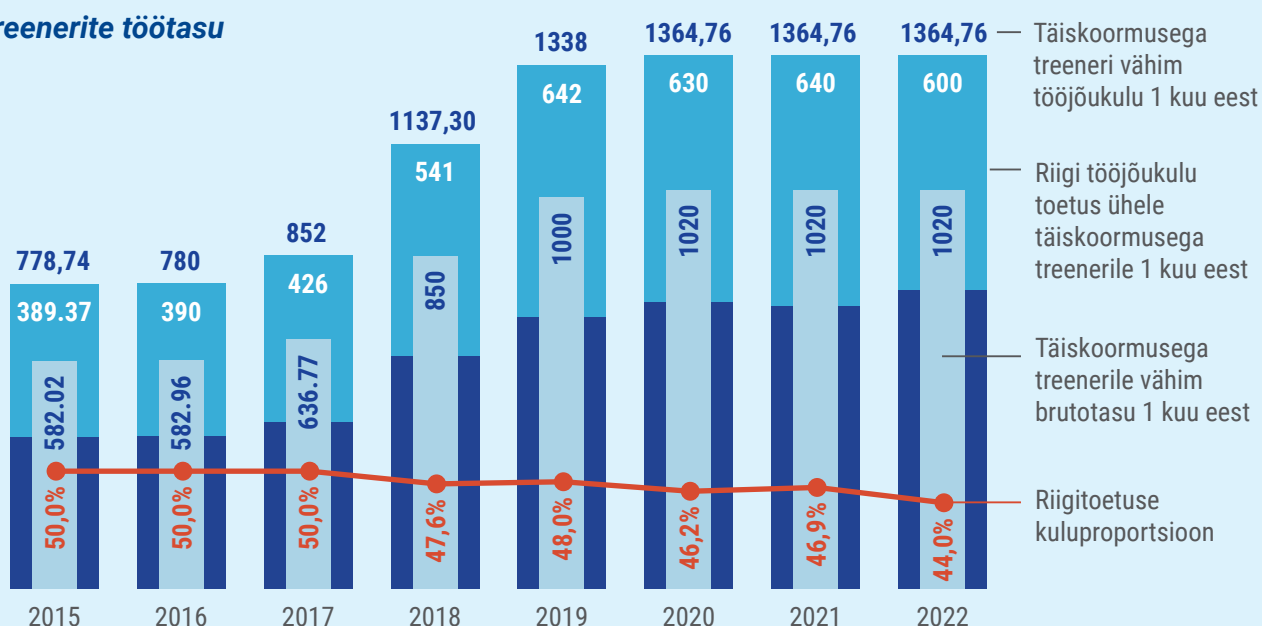
Toetusmeetme rakendamine on mõjunud korrastavalt spordiorganisatsioonide töökultuurile. Kuna toetusmeetme nõueteks on töölepinguga töötavad treenerid, korrektne töötasu, maksude tasumine, riigi maksuvõlgade puudumine ning nõutud aruannete õigeaegne esitamine äriregistrile ja spordiregistrile, on nende nõuete rikkumine kujunenud olematuks. Paranevat maksukäitumist kinnitavad ka maksulaekumise andmed.

Treenerite tööjõukulu toetus arvudes

Treenerite töötasu

Palgavõrdlus

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Treeneripalk	0	582	583	637	850	1000	1020	1020	1020
Kultuuritöötaja palk	700	731	830	942	1150	1300	1300	1300	1400
Eesti keskmine palk	1005	1065	1146	1221	1310	1407	1448	1540	1628

*alates 2021. a arvestatakse kultuuritöötajate hulka ka laulu- ja tantsupeo rühmade juhendajad

Kuigi toetusmeede on korrastanud spordiorganisatsioonide haldus- ja maksukäitumist, parandanud oluliselt tööhõivet ning loonud kindlustunnet organisatsioonides ja treenerites, oleme järjekindlalt maha jäamas algsest eesmärgist – tasustada kõrgema taseme treenereid samaväärselt kultuuritöötajatega. Kultuuriministeerium on võtnud veelgi ambitsioonikama eesmärgi – viia laste ja noortega töötavate kõrgema kutsetasemega treenerite miinimumpalk võrdeliseks Eesti keskmise palgaga. Allolev graafik iseloomustab kõrgema kutsetasemega treenerite palgavõrdlust kultuuritöötajate ning Eesti keskmise palgaga.

Treenerite toetussüsteem on hästi õnnestunud. Tööjõuturul on rohkem motiveeritud ja tasustatud treenereid, kelle treeningrühmades harjutab enam lapsi ja noori ning kellele on tagatud nõutavad sotsiaalsed garantiid. Treenerite tööjõukulude toetusmeede on sisuliselt lõpetanud treenerina töötamise maksuvabade stipendiumite eest ning toetusmeetme ja selle nõuete toel on oluliselt paranenud spordiorganisatsioonide töökultuur ja maksukäitumine.

Lisaks on treenerite tööjõukulude toetussüsteem aidanud korrastada spordiregistri andmestikku, millele toetuste rakendamine põhineb. Toetussüsteem motiveerib treenereid läbima koolituse ja taotlema kutseid.

Küll aga ei jõua riikliku treenerite tööjõukulude toetussüsteemi raames eraldatavad toetussummad järgi toetustingimustele vastavate treenerite arvule ja töökoormuse kasvule. Seetõttu vahe kultuurisektori kultuuritöötajatele ning laulu- ja tantsupeo rüh-

majuhtidele tagatava vähima brutopalga ja Eesti keskmise palgaga aina kasvab.

Arvestades eeltoodut tuleks treeneritele väärilise sissetuleku tagamiseks kaaluda järgmist:

- 1) leida täiendavad vahendid treenerite tööjõukulu toetusmeetme rahastamiseks, mille abil oleks võimalik tõsta laste ja noortega töötavate kõrgema kutsetasemega treenerite miinimumtasu;
- 2) luua laste ja noortega töötavatele 3. ja 4. kutsetasemega treeneritele täiendav toetusmeede, mis aitaks neil jõuda 5. kutsetasemeni;
- 3) teha kohalike omavalitsuste seas täiendavat teavitustööd, et nad mõistaksid kutsetunnistuse vajalikkust.

VAHEKOKKUVÕTTEKS

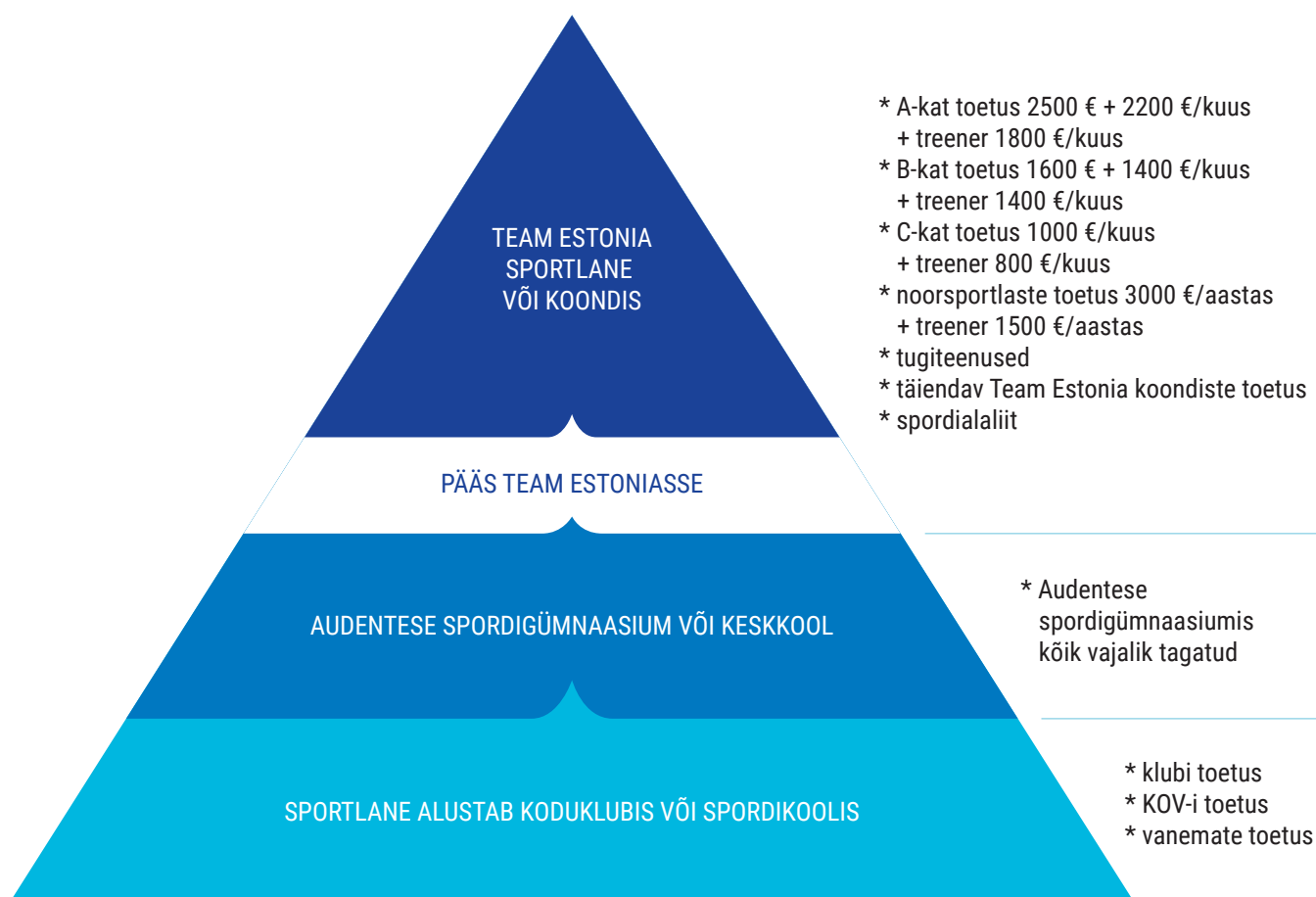
Treenerite kutsesüsteem on elujõuline ja vajalik, mida näitab ka viimastel aastatel hoogustunud kutsetunnistuse taotlemine ja koolitussüsteemis osalemine. Selleks, et vältida kutsega treenerite kutsesüsteemist või spordivaldkonna tööjõuturult kadumist, oleks senisest enam vaja treenerikutset väärtustada ning leida täiendavaid vahendeid treeneritele väärilise sissetuleku tagamiseks erinevate toetusmeetmete kaudu. Mõlema probleemi lahendamiseks on väga vajalik poliitiline toetus nii riiklikul kui ka kohalikul tasandil. Pädeva treeneri käe all treenimine ei aita saavutada mitte ainult sportlikke eesmärke, vaid lapsed ja noored omandavad sealjuures ka eluks vajalikke oskusi, teadmisi ja väärtuseid, millel on laiem ühiskondlik ja majanduslik mõõde.

**TEGEVUSED
TIPPSPORDI
EDENDAMISEKS**

4.1. TEAM ESTONIA SPORTLASE ARENGUTEEL

Kui Team Estonia 2019. aastal loodi, nähti seda väga olulise osana sportlase arenguteel. Sportlase arengutee noorest täiskasvanud sportlaseks on kujundatud järgmisel joonisel koos riiklike toetusmeetmetega.

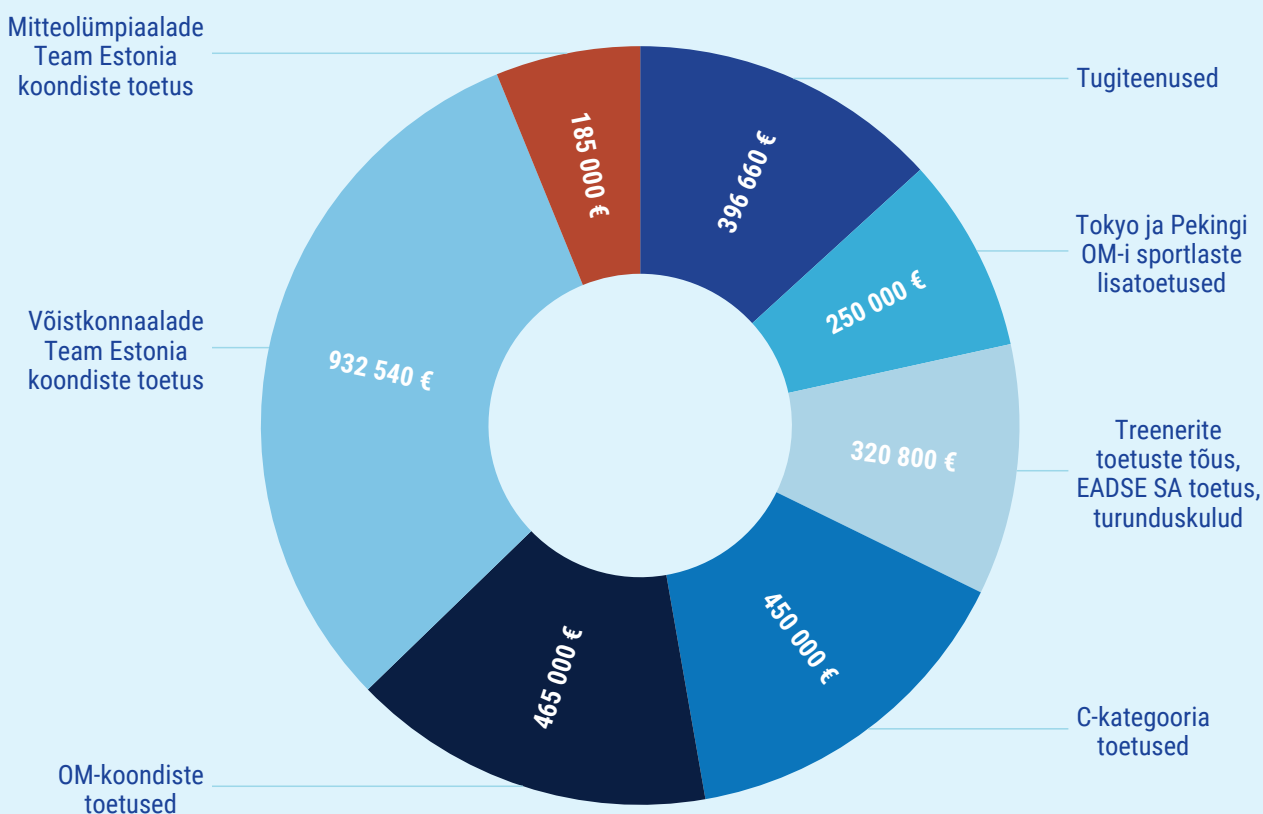
4.2. TEAM ESTONIA TOETAMINE

Team Estonia on 2019. aastal loodud Eesti tippspordi toetamise süsteem, mis pakub sportlasele kvaliteetseid tugiteenuseid ning konkurentsivõimelise ettevalmistuse tiitlivõistlusteks.

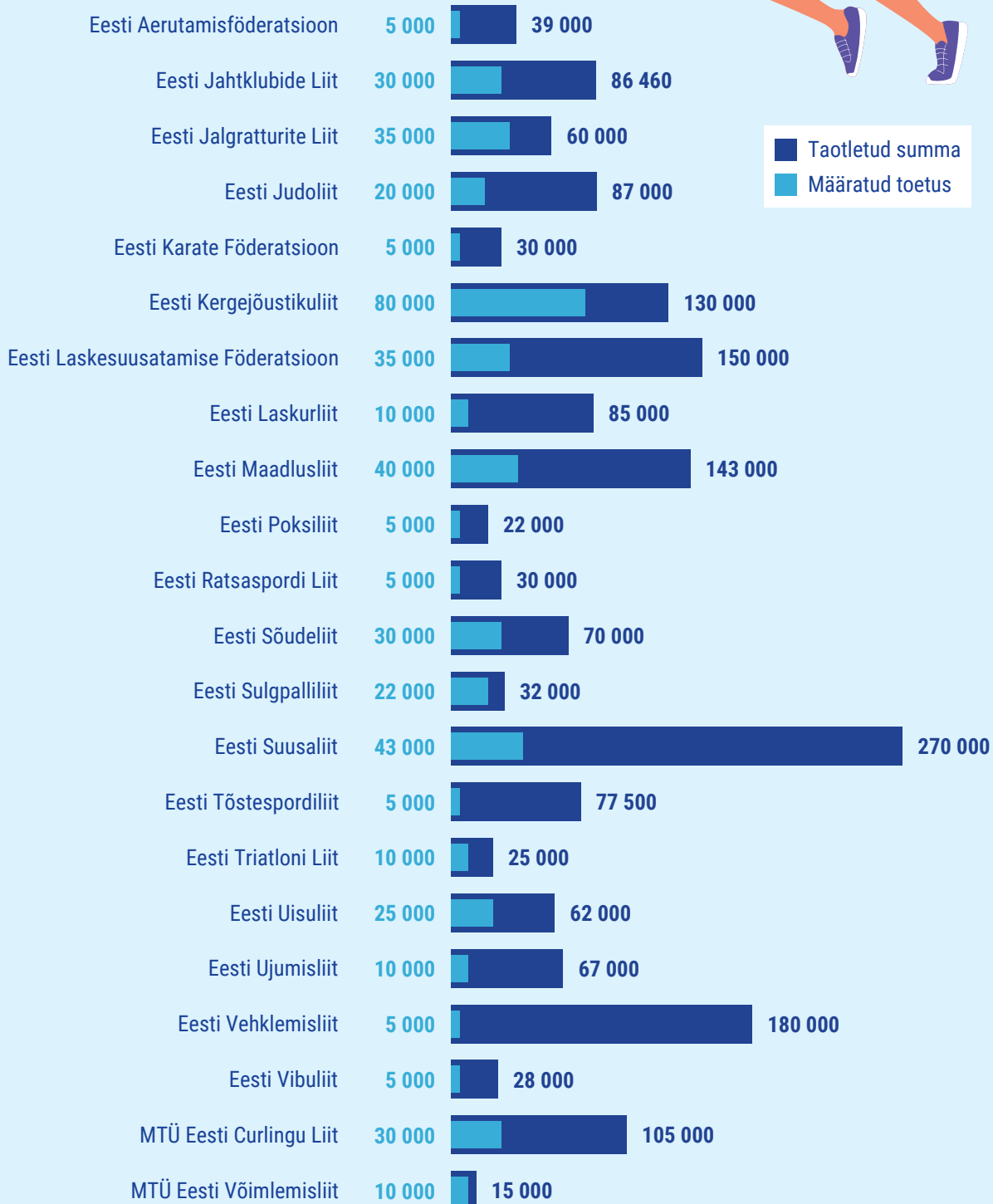
Team Estonia eesmärk on olümpiamängudel ja teistel rahvusvahelistel tiitlivõistlustel medalite võitmine. Edu suurvõistlustel hoiab Eesti spordi maailmakaardil, toob Eesti riigile tuntuust ning avaldab positiivset mõju meie elanikkonna sportimisele.

Team Estonia riiklik toetus oli sarnaselt 2020. aastaga 3 miljonit eurot. Kuna Tokyo olümpiamängud lükati aasta võrra edasi 2021. aastasse, oli möödunud aasta ka eelarve jaotumises üsna sarnane 2020. aastaga.

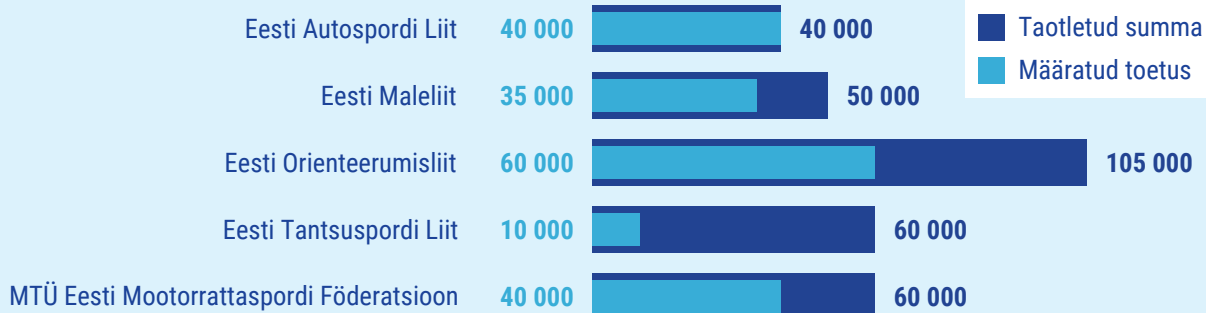
Team Estoniale riigieelarvest eraldatud 3 miljoni euro jagunemine 2021. aastal

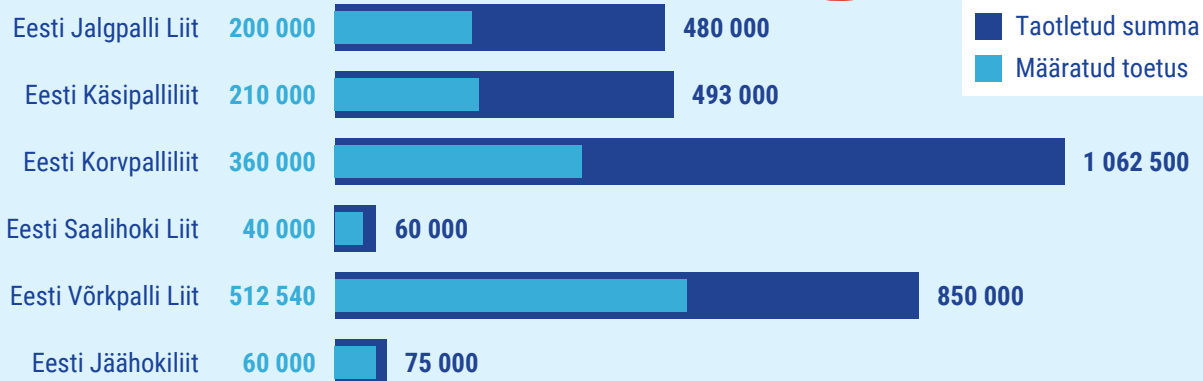
Jätkati nii olümpia-, mitteolümpia- kui ka pallimängualade koondiste ja sportlaste ettevalmistuse toetamist. Kokku toetati olümpiaaladel 14 koondist ja 58 sportlast kokku 465 000 euroga. Samas katavad määratud toetused kogu taotletud ehk vajaminevast summast ära ainult ligikaudu 25%.

Mitteolümpiaaladel toetati Team Estonia programmis oleva viie spordiala (autosport, motosport, male, orienteerumine ja võistlustants) seitset koondist ja kaht sportlast kokku 185 000 euroga. Kogu taotletud summast teeb see ligikaudu 60%.

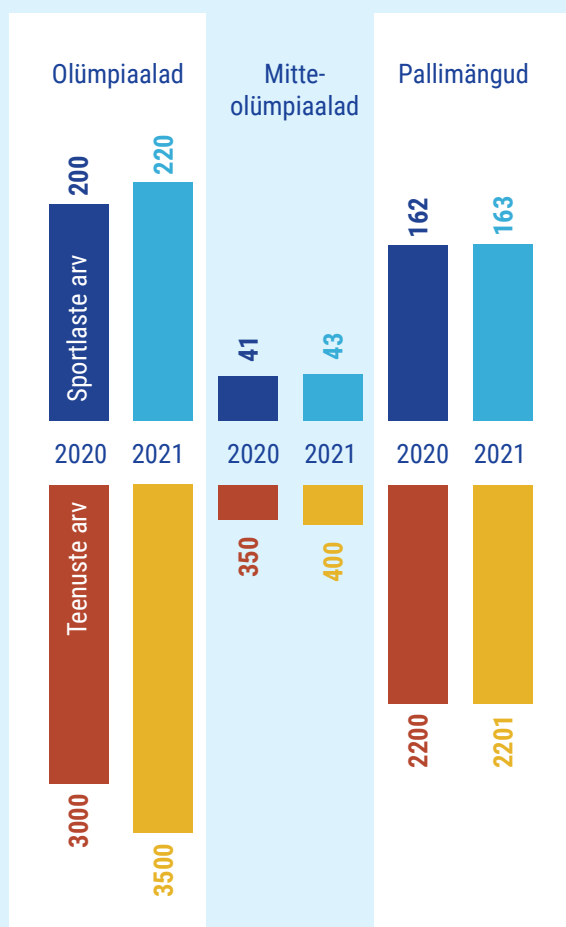

Pallimängualadel toetati 46 koondist 1 382 540 euroga, millest 932 540 eurot eraldati Team Estonia projektist ja 450 000 eurot täiendavalt teistelt Eesti Olümpiakomitee eelarveridadel. Taotletud summast teeb see natuke alla 50%.

Teist aastat toimis Team Estonia tugiteenuste süsteem, mis on endiselt arengujärgus, aga teenindab üha rohkem sportlasi nii Eestis kui ka välismaal. Team Estonia sportlastel on võimalik kasutada spordiarsti ja füsioteraapia teenust, testida verenäitajaid, uurida südame- ja liigutustega seotud näitajaid ning vajaduse korral saada kohest abi traumade korral. 2022. aastal on plaanis lisada loetelusse ka vajaduspõhine toitumisnõustamise ja spordipsühholoogia teenus. Tugiteenuste kasutamise kasvust olümpia-, mitteolümpia- ja pallimängualade lõikes annab ülevaate järgmine graafik.

Tugiteenuste kasutamine

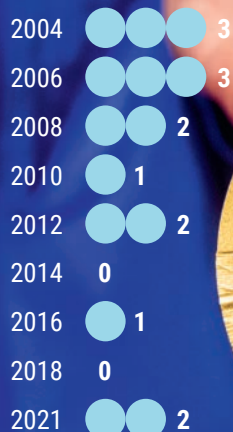

2021. aasta oli Eesti tippspordile väga edukas. Rahvusvahelistelt tiitlivõistlustelt võideti rekordilised 191 medalit ning Tokyo olümpiamängudelt kaks medalit, millest üks kuld – Eesti sai sellega juurde neli uut olümpiavõitjat. Edukusele on kindlasti kaasa aidanud Eesti tippspordi toetamise süsteem Team Estonia, millega 2021. aastal ka ametlikult avalikkuse ette tuld.

Möödunud aastal toetati teist aastat Tokyo olümpiamängude medalipretendentide ettevalmistust. Näiteks epeenaiskond sai tänu sellele pidada enne olümpiat lisaks nii ühe välis- kui ka koduse laagri. Täiendavalt toetati 2021. aasta teises pooles ka 2022. aasta Pekingi olümpiamängude sportlaste ja koondiste ettevalmistust. Kokku eraldati 2020. ja 2021. aastal Tokyo ning Pekingi olümpiamängude ettevalmistuseks lisaks ligi pool miljonit eurot.

2019. aastal loodud Eesti tippspordi toetamise süsteem Team Estonia on esimesed tulemused juba toonud.

OM medalid

Koolitused Team Estonia liikmetele

2021. aastal alustas Eesti Olümpiakomitee Team Estonia liikmetele erinevate spordiga seotud tähtsate teemade tutvustamist, mis puudutavad näiteks kommunikatsiooni ja toitumist. 2021. aasta teemad valiti sportlaste tagasiside põhjal. Toimunud koolitused olid järgmised:

- Sportlase karjääriköver – koolitaja Raul Rebane
- Eelarve koostamine ning investeerimisega alustamine – koolitaja Jaak Roosaare
- TippSportlase toitumise alustalad, menüü koostamine, kehakaalu mõjutamine ning toidulisandid – koolitaja Kerstin Joandi
- Kuidas leida enesekindlus ning tagasilöökidega toime tulla? – koolitaja Raimo Ülavere
- TippSportlase kogemus: kuidas mina tagasilöökidega toime tulin? – koolitaja Marko Albert

4.3. AUDENTESE SPORDIGÜMNAASIUMI UUS HANKELEPING

Sportlase arenguteel on väga olulisel kohal Audentese spordigümnaasium, mis võimaldab tõhusalt ühildada nii sportimise kui ka õppetöö. Audenteses õppimine võib olla oluline lähtepunkt tippSportlaseks saamisel ja tulevikus Team Estoniasse pääsemisel, sest just gümnaasiumi astmes peaks sportlane tegema rahvusvahelisel tasemel esimesed tulemused, mille alusel Team Estoniasse pääseda.

Audentese spordigümnaasium tegutseb Tallinnas ja Otepääl. Tallinnas saab treenida järgmistel põhialadel: kergejõustik, korvpall, võrkpall, käsipall, tennis, laskmine, maadlus, judo, ujumine. Lisaks kokkuleppel EOK ja alaliitudega ka muudel majavälistel aladel nagu vehklemine, triatlon, iluvõimlemine, saalihoki, võistlustants, golf jt. Otepääl treenivad noored murdmaasuusatajad, kahevõistlejad, suusahüppajad, laskesuusatajad, mäesuusatajad, jalgratturid ja orienteerujad.

2021. aasta seisuga oli Audentese spordigümnaasiumis Tallinnas 167 õppursportlast, kellest 24 põhikooli 9. klassis ning Otepääl 45. Kui viimastel aastatel on ühele õppekohale laekunud avalduste arv olnud keskmiselt kaks, siis 2021/2022. õppeaastaks laekus ühele kohale rekordilised neli avaldust, mis näitab nii Audentese populaarsust kui ka vajalikkust Eesti spordisüsteemis.

2020/2021. õppeaastast rakendus Audentese spordigümnaasiumi uus hankeleping, mis sõlmiti aastani 2035. Kui eelmise hankelepingu perioodi teises pooles oli probleemiks õppursportlaste toitlustamine ning nende meditsiiniline teenindamine, siis uue lepinguga paranesid oluliselt järgmised teened:

- 1) **Toitlustus** – tagatud on kolm põhisoogi-korda ja üks oode. Lisaks võimaldatakse toitlustust ka nädalavahetusel.
- 2) **Sporditeenus** – paranenud on spordiinventari kvaliteet ning olemas on eelarvelised vahendid treeninggruppidele spetsiifilise inventari soetamiseks.
- 3) **Spordimeditsiiniline teenindamine** – suurima arenguhüppe on teinud tugiteenused. Igale õppursportlasele on tagatud tervisekontroll/koormustest kahel korral aastas. Olemas on kohapealne tugi lihtsamate raviprotseduuride tegemiseks. Tagatud on füsioterapeudi teenus.
- 4) **Kooli arendustegevused kahese karjääri suunal** – õppursportlasi arendatakse nii hariduses, spordis kui ka muudes elulistes valdkondades.

Kaitseväge võimalused

2021. aastal täienesid ajateenistuse spordirühma kriteeriumid ning edaspidi võetakse spordirühma ka Team Estonia liikmeid. Team Estonia üks eesmärke on pakkuda sportlasele kõikvõimalikke arengut soodustavad teenuseid ning ajateenistus spordirühmas seda kindlasti ka on. 2-kuulise baaskursuse läbimise aeg, mille järel on võimalik naasta treening- ja võistlustegevusse, on võimalik planeerida perioodi, millal see ei mõjuta pikemaajaliste eesmärkide saavutamist. Lisaks andis kaitseväge juurde 10 lisakohta pallimängualade sportlastele, kes täiskasvanute koondisesse ei ole veel jõudnud, aga kes on mänginud U18 ja vanemates noortekoondises ning mängivad vähemalt Eesti meistriliigas või välismaal sarnase tasemega liigas.

4.4. EESTIS KORRALDATUD RAHVUSVAHELISTE KÕRGETASEMELISTE VÕISTLUSTE TOETAMINE

Igal aastal toimub Eesti keskmiselt 45-55 kõrge sportliku tasemega rahvusvahelist võistlust. Kui 2020. aastal jäid mitmed rahvusvahelised kõrgetasemelised võistlused ära või neid lükati edasi, siis 2021. aastal toimusid peaaegu kõik planeeritud suuremad võistlused.

Kuna viimasel kümnendil on Eesti spordisorganisatsioonid tõestanud ennast väga heade korraldajatena ning Eesti riik on rajanud rahvusvaheliste kõrge sportliku tasemega võistluse korraldamiseks taristu (näiteks Tehvandi Spordikeskus), siis pakutakse viimastel aastatel Eestile ka üha rohkem kõrge sportliku tasemega ja populaarsete spordialade rahvusvaheliste võistluste korraldamise võimalusi, sest rahvusvahelisel tasandil ollakse veendunud, et Eesti korraldab võistlused kvaliteetselt.

Kultuuriministerium eraldas 2021. aastal rahvusvaheliste võistluste korraldamiseks Eestis rekordilised 5,9 miljonit eurot. Veel 2017. aastal oli see summa 340 000 eurot.

Rahvusvaheliste võistluste korraldamise toetamise kasvu Kultuuriministeriumi eelarvest aastatel 2017–2021 iseloomustab allolev graafik.

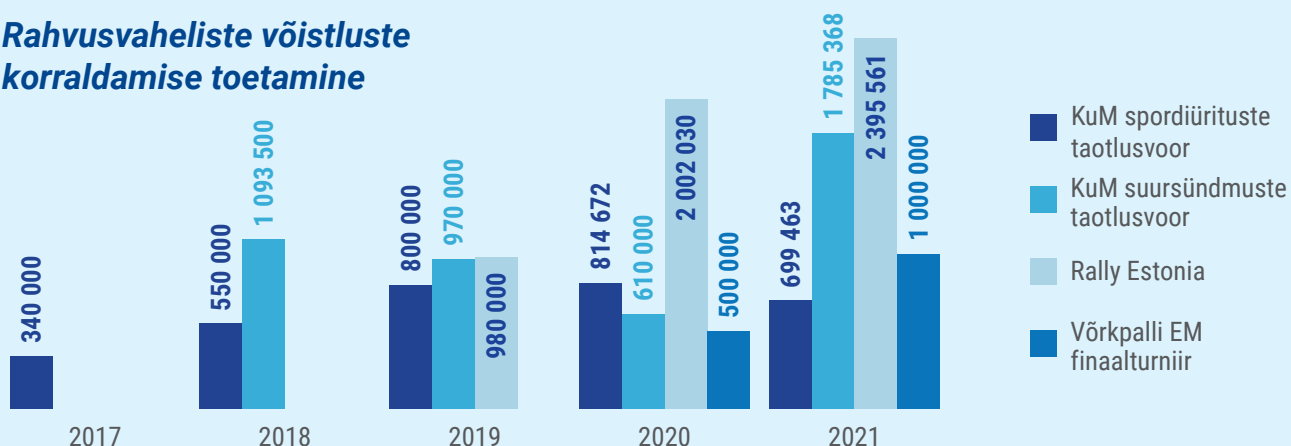
Viimastel aastatel on kõrge sportliku tasemega rahvusvaheliste spordivõistluste korraldamise toetused kasvanud, sest alates 2018. aastast lisandus Kultuuriministeriumisse suursündmuste taotlusvoor ning aastatel 2019–2021 on Vabariigi Valitsus teinud eritsuse kolme spordisündmuse toetamiseks Vabariigi Valitsuse reservist.

Nendeks spordisündmusteks on olnud: Rally Estonia ja võrkpalli meeste ning naiste Euroopa meistrivõistluste finaaltorniiri alagrupitorniiri korraldamine vastavalt 2021. ja 2023. aastal.

Sellised rahvusvahelised üritused omavad suurt potentsiaali Eesti kui turismi sihtriigi tutvustamisel erinevates kommunikatsiooni kanalites (televisioon, veebiülekanDED, sotsiaalmeedia), pikaajalisemat mõju riigi majandusele, aga toovad siia ka koheselt täiendavat raha välismaalt.

Lisaks majanduslikule mõjule, Eesti tutvustamisele ja tavapärasest suuremale meediakajastusele on kõrge sportliku tasemega rahvusvahelistel võistlustel veel ka muuhulgas järgmised mõjud: Eesti inimestel on võimalik lähemalt näha maailma tipp sportlasi, tõuseb noorte motivatsioon treenimiseks

Rahvusvaheliste võistluste korraldamise toetamine

ja tipp sportlaseks saamiseks, suureneb inimeste soov olla kehaliselt aktiivne, tõuseb spordiorganisatsioonide võimekus.

2021. aastal eraldati suuremad toetused järgmistele võistlustele:

- 1) Rally Estonia 2 395 561 eurot;
- 2) Meeste võrkpalli Euroopa meistrivõistluste finaaltourniiri alagrupiturniir 1 000 000 eurot;
- 3) Ironman Tallinn 495 945 eurot;
- 4) Kergejõustiku U20 Euroopa meistrivõistlused 290 000 eurot;
- 5) Kergejõustiku U23 Euroopa meistrivõistlused 250 000 eurot.

Taotlusvoorust, millest toetuse eraldamine on otseselt seotud üritusega kaasneva majandusliku mõjuga, toetati 2021. aastal kokku kuut võistlust summas 1,35 miljonit eurot. Nende sündmustega laekus riigile täiendavalt välismaalt saabunud osalejate ja pealtvaatajate kulutustena ning rahvusvaheliste organisatsioonide toetusena 11,5–14,5

miljonit eurot, millelt maksti riigile käibemaksu 1,6–2 miljonit eurot. Keskmiselt laekus käibemaksu riigile 1,33 korda rohkem, kui oli riiklik toetus. Seega on meede riigieelarvele positiivse mõjuga. Täpsem ülevaade on esitatud allolevas tabelis.

Kuna suursündmuste taotlusvoorust taotlemine toimub jooksvalt, siis on sellest voorust võimalik toetada ka neid võistlusi, mille korraldusõigus saadakse lühikese etteteatamise ajaga, kuid millel on oluline majanduslik mõju. Selliseks võistluseks oli näiteks kergejõustiku U23 Euroopa meistrivõistlused, mille korraldusõigus anti Eestile 2021. aasta mais, aga võistlus toimus juba 2022. aasta juulis. Taotlusvoorust toetati nimetatud võistlust 250 000 euroga. Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt läbiviidud majandusliku mõju analüüsi kohaselt tõi võistlus Eesti riigile täiendavalt 2,75 miljonit eurot välisraha, millelt käibemaksu laekus riigile 371 000 eurot ehk 1,5 korda rohkem kui riigi eraldatud toetus.

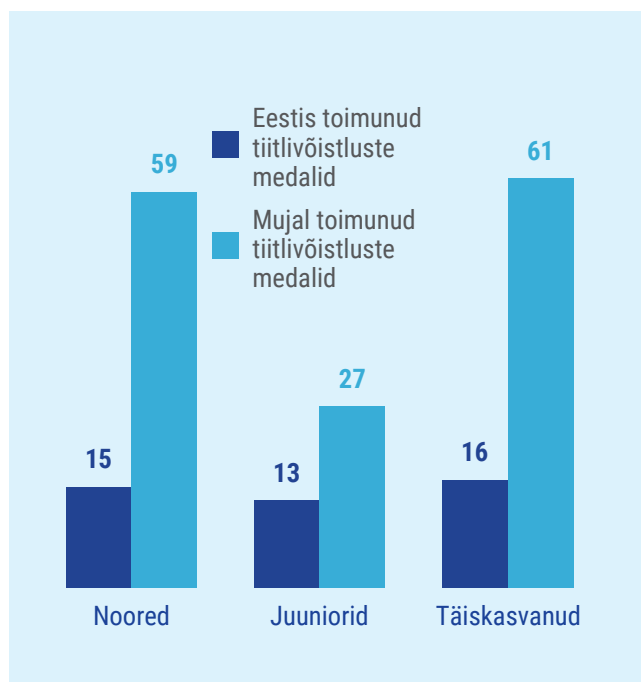
	Riiki laekunud raha (mln eur)	Käibemaks riigile laekunud rahalt (eur)	Lõplik toetuse summa	Maksutulu/ eraldatud toetus
IRONMAN Tallinn 2021	3,7 kuni 4,8	553 000 kuni 668 000	495 945	1,2
ORC MM 2021 avamerepurjetamises	0,8 kuni 1,1	117 000 kuni 159 000	65 000	2,11
Purjelaua olümpia ettevalmistusklassi Techno293 Euroopa meistrivõistlused Tallinnas 2021	0,6 kuni 0,8	83 000 kuni 113 000	80 365	1,2
Taekwondo WT Euroopa Meistrivõistlused	1,2 kuni 1,6	174 000 kuni 231 000	169 058	1,2
Euroopa U23 meistrivõistlused kergejõustikus Tallinn 2021	2,5 kuni 3,0	346 000 kuni 396 000	250 000	1,48
Euroopa U20 meistrivõistlused kergejõustikus Tallinn 2021	2,7 kuni 3,2	362 000 kuni 426 000	290 000	1,36
KOKKU	11,5 kuni 14,5	1,6 kuni 2,0 mln	1 350 368	1,33

Kultuuriministeeriumi teistes rahvusvaheliste võistluste korraldamise toetamise taotlusvoorst toetati veel lisaks 29 võistlust kokku 810 500 euroga.

Spordivaldkond, spordivõistluste korraldajad ja Eesti spordiorganisatsioonid on pidevas arengus. Muutuvad nii võistluste korraldamise põhimõtted, tingimused kui ka võistlussüsteemid ja kasvab Eesti spordiorganisatsioonide suutlikkus. Jätkuv areng võib kaasa tuua võimalusi korraldada lähitulevikus spordimaailma suurvõistlusi, mille korraldamine Eestis ei ole tänasel päeval võimalik.

Kodustelt tiitlivõistlustelt võidetud medalid

2021. aastal Eestis toimunud tiitlivõistlustelt võitsid meie sportlased kokku 44 medalit ehk 23% kõigist Eesti sportlaste võidetud 191 medalist. Vanusegruppide lõikes võidetud medaleid iseloomustab järgmine graafik:

4.5. VÕITLUS SPORTI OHUSTAVATE TEGURITEGA

Eesti sporti ohustavate tegurite vastast võitlust veab Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA (edaspidi EADSE), kelle põhikirjaline eesmärk on edendada Eestis diskrimineerimisvaba, eetilist ja ausat sporti, sh aidata kaasa dopingu kasutamise, spordivõistlustega manipuleerimise, diskrimineerimise, väärkohtlemise, ahistamise jms ennetamisele spordis, spordivõistlustel osalejate turvalisuse tagamisele ning muude spordis esinevate spordi ausust ohustavate probleemide lahendamisele.

Antidopingu valdkonnas jätkas EADSE 2021. aastal oma tavapärase tegevustega – tehti 544 dopingutesti, mille hulgas ka Eestis toimunud rahvusvaheliste tiitlivõistluste testid, ning jätkati koolitustegevusega. Kolmele Eesti sportlasele määrati dopingukaristus, kellest ühe proovivõtumenetlusega tegeles Soome Antidoping. Lisaks abistas EADSE Eesti politsei- ja piirivalveametit uuendatud karistusseadustiku § 195 (dopingukuritegu) alusel esimest korda süüdimõistetud isiku juhtumist, tehes dopingainete tuvastamise ja määratlemise ekspertiisi. EADSE tegi Kultuuriministeeriumi toel koolitustegevuse rakendusuringu „Dopingutarvitamise ennetustegevust mõjutavad tegurid“. Uuringust selgus, et sportlased ja sportlase tugipersonal hindab kõrgelt kontaktõppe meetodit teadmiste omandamisel. Erinevate koolitusmeetodite mõju käsitlevatest uuringutest järeldus samuti, et kõige tõhusamaks peetakse traditsioonilist kontaktõppe meetodit (klassiruumis õpetamine ja juhendamine). See loob võimaluse, et kuulajad saavad protsessi käigus esitada küsimusi ja tekib elav arutelu. EADSE osaleb perioodil 2021–2023 ka ühes Euroopa Liidu ERASMUS+ projektis koos Suurbritannia, Kreeka, Portugali, Hollandi, Serbia ja Soome ülikoolidest ja terviseasutustest partneritega. 2021. aastal koostas EADSE uued Eesti dopinguvastased reeglid, mille kinnitasid nii WADA kui ka EOK täitevkomitee. Lisaks tõlgi-

ti ja toimetati WADA 2021 koodeksi ja kaheksast uuenenud rahvusvahelisest standardist neli olulisemat.

2019. aastal EADSE tegevusvaldkondadesse lisandunud kokkuleppemängude ning väärkohtlemise vastase võitluse teemadel jätkati asutuse võimestamist ning tegevuste mitmekesistamist.

2021. aastast alates täidab EADSE Kultuuriministeeriumiga sõlmitud halduslepingu ülesandeid, mille kohaselt kohustub EADSE täitma spordiseaduse § 11¹ alusel spordivõistlustega manipuleerimise vastase riikliku kontaktpunkti ülesandeid. EADSE sõlmis 2021. aasta mais lepingu maailma ühe juhtiva spordiaususe lahendusi pakkuva ettevõttega Sportradar Integrity Services, et hakata jälgima kihlveoturul toimuvat ja tuvastada võimalikke pettusi kodumaistel jalgpalli-, korvpalli-, käsipalli- ja võrkpallivõistlustel. Alates 2022. aasta juulist lisanduvad nimetatud spordialadele veel ranna- ja saaljalgpalli ning jäähoki-, sulgpalli- ja kriketivõistlused. Septembri lõpus toimus Tallinnas ERASMUS+ projekti IntegriSport Next raames 2-päevane koolitusseminar „Kas spordipettused on spordi si-seasi?“. Seminari korraldajad olid Eestist Politsei- ja Piirivalveamet ning rahvusvaheliselt CSCF Foundation for Sport Integrity. Kuulda sai nii rahvusvaheliste ekspertide (nt GLMS-i, FIFPRO, Euroopa Nõukogu ja INTERPOLi) kui ka Eesti esindajate (Politsei- ja Piirivalveameti, Eesti Jalgpalli Liidu, Kultuuriministeeriumi, Siseministeeriumi ja EADSE) ettekandeid ja soovitusi. Lisaks korraldati koolitustegevusi.

Väärkohtlemise temaatika tabas sporti 2021. aastal eriti raskelt ning selle pöörasid tähelepanu Valge Kaardi päeva raames ka meie tipp sportlased ja teised sporditegelased. Seetõttu tuleb järgnevatel aastatel antud teemaga veelgi enam tegeleda, et tagada, et kõigil oleks võimalik sporti teha ohutult ja väärikalt ning saada spordist positiivne kogemus. Väärkohtlemise vastaseks võitluseks andis EADSE 2021. aasta juunis välja juhendi „Spordipersonali käitumisjuhend laste ja noorte

väärkohtlemise ennetamiseks ning juhtumite lahendamiseks“ ning selle venekeelse tõlke. Dokument valmis Justiitsministeeriumi, Kultuuriministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti, Politsei- ja Piirivalveameti, Lastekaitse Liidu, Eesti Olümpiakomitee, SA Noored Olümpiale, Spordikoolituse ja -Teabe SA, Eesti Antidoping ja Sporditeabe SA jt ekspertide koostöös. Lisaks osales EADSE kutsutud eksperdina mitme spordialaliidu siseses võimaliku väärkohtlemise juhtumis. Aasta jooksul osaleti nõustamisel ja ekspertiisis 9 spordiala 11 juhtumil. Koostöös Tartu ülikooliga on saavutatud kokkulepe käivitada 2022. aastal valdkonna uuring, kus selgitatakse välja erinevat tüüpi väärkohtlemise kogemise sagedus ja sügavus spordis ning liikumisõpetuses.

VAHEKOKKUVÕTTEKS

2021. aasta oli Eesti tippspordile tulemuslikult hea aasta. Sellele on kaasa aidanud üha jätkusuutlikum tippspordi rahastamine ning kindlasti ka erinevate toetusmeetmete kasutuselevõtt Covid-19 olukorras. Eesti tippspordi toetamise süsteem Team Estonia on samuti oma esimesed viljad noppinud ning tõestanud süsteemi vajalikkust Eesti tippspordis. Eesmärk on Team Estonia kaudu tagada sportlastele üha terviklikum toetussüsteem, mille üks põhilisemaid suundi on tugiteenuste tagamine. Vähemolulised ei ole ka teised teenused sportlase arenguteel, nagu Audentese Spordikoolis õppimise võimalus ja kaitseväge ajateenistus spordirühmas. Spordialaliitude toetuste taotluste põhjal on näha, et kuigi oleme tippspordi rahastamisega heal tasemel, on siiski veel palju teha, sest tagatud ei ole kaugeltki mitte kõik vajadused. Rahvusvaheliste võistluste korraldamise toetamiseks on riigil olemas süsteemsed taotlusvoorud, kuid jätkuvalt on vajalik ka Vabariigi Valitsuse reservist Eestile oluliste kõrgetasemeliste võistluste korraldamise toetamine, mis rahaliste vajaduste või taotlusvooru tingimuste tõttu tava-pärastesse taotlusvoorudesse ei sobi.

**KRIISIAEGNE
TUGI SPORDILE**

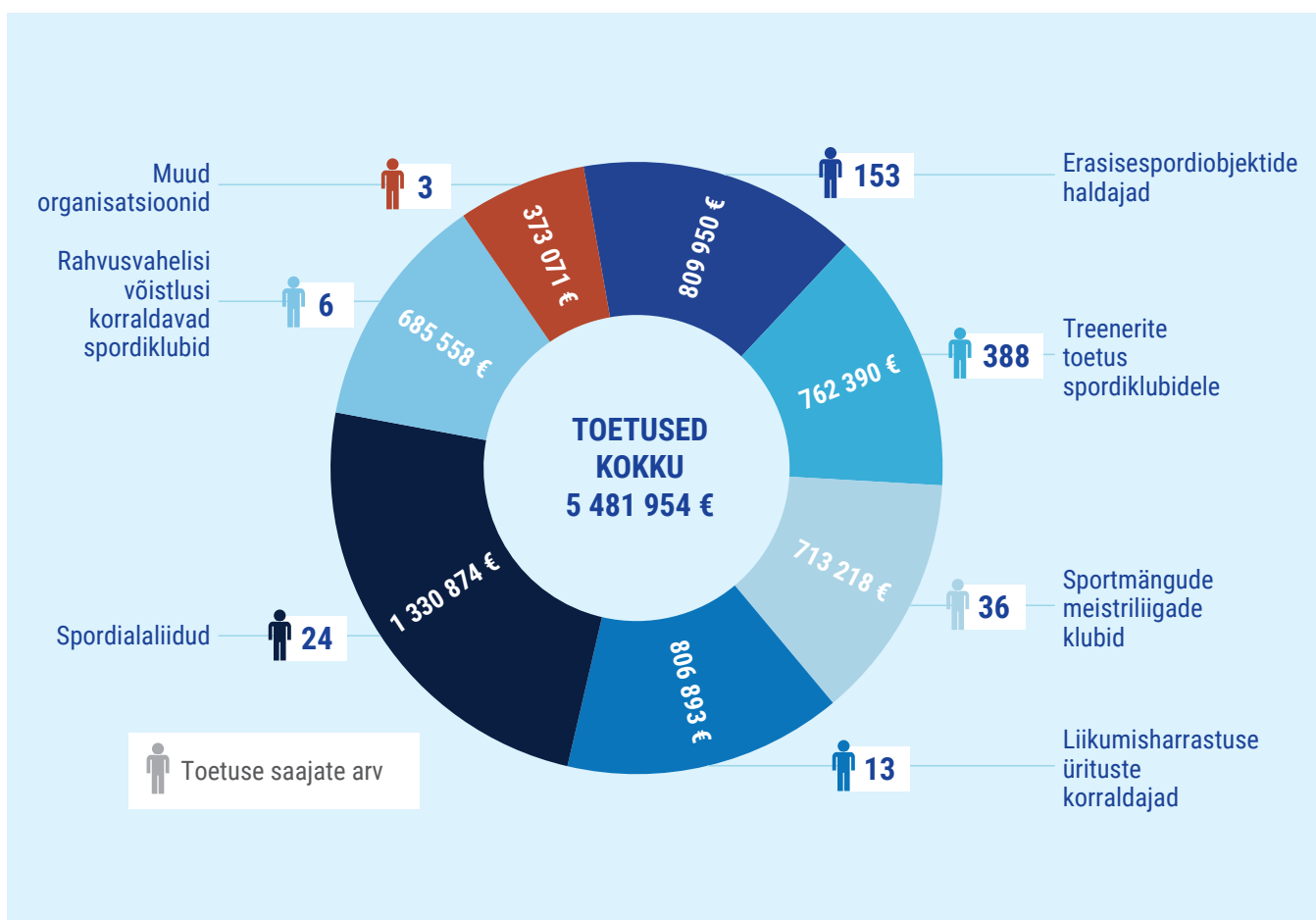
SPORT ON KRIISI AJAL SAANUD HEAD TUGE

Sarnaselt teiste valdkondadega on ka sport pidanud viimasel kahel aastal pidevalt kohanema COVID 19 viiruse levikuga maailmas (sh Eestis) ning viiruse leviku tõkestamiseks kehtestatud piirangutega.

Selleks, et tagada spordiorganisatsioonide jätkusuutlikkus, on Kultuuriministeerium toetanud 2021. aastal spordivaldkonda kokku ligikaudu 5,5 miljoni euroga. Sellest 4,5 miljonit eraldati 2021. aasta lisaelarvest ning 1 miljon eurot 2022. aasta alguses Vabariigi Valitsuse reservist peamiselt aasta alguses Harjumaal ja Ida-Virumaal kehtestatud piirangute tõttu.

Lisaks nimetatud summadele on toetust andnud ka Haridus- ja teadusministeerium, Töötukassa ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus. 2021. aastal eraldati spordivaldkonnale kokku seega üle 20 miljoni kriisiabi, mis jaguneb 790 erineva spordiorganisatsiooni ja erasisespordiobjekti haldaja vahel. Arvestades, et Kultuuriministeeriumi 2021. aasta spordivaldkonna eelarve oli ligi 50 miljonit eurot, on tegemist olulise täiendava toetusega valdkonnale.

Kultuuriministeeriumi kriisiabi toetused spordivaldkonnale 2021. aastal jagunesid järgmiselt:

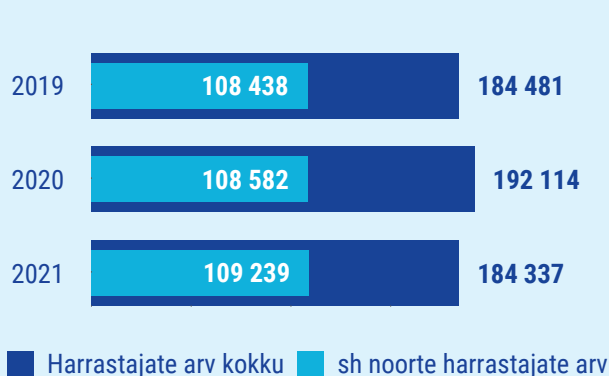
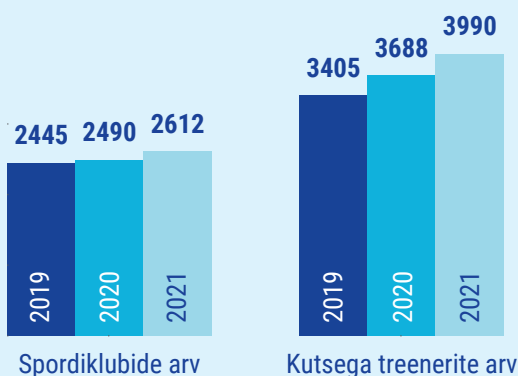

Nende toetuste eesmärk oli tagada spordiorganisatsioonide jätkusuutlikkus ning leevendada koroonaviiruse levikuga seotud kriisi mõju, mis ohustas spordiorganisatsioonide toimimist. Kompenseeriti spordiorganisatsioonide põhitegevusega seotud kulusid, mille katmiseks planeeritud tulud olid Vabariigi Valitsuse kehtestatud piirangute tõttu oluliselt vähenenud. Enamikest taotlusvoorudest eraldati toetust tagantjärele organisatsioonide tegelike vajaduste põhjal, arvestades riigieelarvelisi vahendeid.

Kui võrrelda Eesti spordiregistri andmeid aastatel 2019–2021, on näha, et spordiorganisatsioonide arvulistes näitajates ei ole 2020. ega 2021. aastal olulisi negatiivseid muutusi toimunud. Neid on ära hoidnud riiklikud kriisiabi toetused, kohalike omavalitsuste toetuste säilimine ning spordiorganisatsioonide enda tugevus ja leidlikkus tulla toime pidevalt muutuv keskkonnas.

Suurimad toetuste saajad 2021. aastal olid:

	KOKKU	Kultuuri- ministeerium	Haridus- ja Teadus- ministeerium	Töötukassa	EAS ja MKM
My Fitness AS	542 936	59 657	34 050	328 238	120 992
OÜ Kalevi Veekeskus	535 317	1 085	0	351 666	182 566
MTÜ Sportlik Eesti	484 055	484 055	0	0	0
SA Tehvandi Spordikeskus	355 186	187 793	0	167 393	0
Audentese Spordiklubi	344 745	18 890	109 100	216 755	0
Mustamäe Spa OÜ	336 645	0	0	167 917	168 728
MTÜ Spordiklubi Nord	313 043	12 795	177 840	122 407	0
MTÜ Tartu Ülikooli Akadeemiline Spordiklubi	281 074	116 607	89 120	75 346	0
MTÜ Urban Style	275 838	0	275 838	0	0
Spordiklubi Garant	273 611	7 949	200 140	65 523	0

Aastate 2019 ja 2021 võrdluses on näha, et spordiklubide arv on kasvanud 6% võrra. Samas ei ole oluliselt muutunud harrastajate ega noorte harrastajate arv spordiklubides. Arvandmete võrdlus näitab, et märkimisväärselt on kasvanud kutsega treenerite arv. See on kahe aastaga kasvanud 17%, mis võib olla osaliselt tingitud ka asjaolust, et kuna Kultuuriministeeriumi kriisiabi meetmed olid suunatud üksnes kutsega treeneritele, tõi see kaasa inimeste soovi omandada kutse.

Kui võrrelda spordiorganisatsioonide majanduslikke näitajaid, siis riiklike maksude laekumine on 2021. aasta IV kvartalis võrreldes 2020. ja 2021. aasta IV kvartaliga kasvanud. See näitab, et spordile suunatud hästi sihitatud kriisiabi toetused on aidanud spordiorganisatsioonidel täita oma kohustusi nii töötajate, koostööpartnerite kui ka riigi ees. Eraisikute maksed spordiklubidele vähenesid 2020. aastal võrreldes 2019. aastaga 9 miljoni euro võrra ehk ligi 13%. Arvestades, et 2020. aastal olid spordiklubid ja spor-

diobjektid eriolukorra ajal kahe kuu jooksul täielikult suletud, on see mõisteta, aga kui langustrend peaks jätkuma ka 2021. aastal, mõjutab see oluliselt spordiorganisatsioonide võimekust pakkuda täiskasvanutele ja lastele kvaliteetset teenust.

Turu-uuringute AS tegi 2020. aasta sügisel Ühendus Sport Kõigile MTÜ ja EOK tellimisel Eesti elanike seas küsitlusuuringu kehalise aktiivsuse teemal. See näitas, et igal nädalal liikumisharrastusega tegelevatest inimestest 50% tegeleb liikumisharrastusega peamiselt omaette, 15% omal käel koos pereliikmetega, 17% omal käel koos sõprade või tuttavatega ning 18% treeningrühmas, liikumisrühmas või treeneri juhendamisel. Uuring tõi veel välja, et küsitlusele eelnenud 12 kuu jooksul oli tervisespordiüritustel osalejana kaasa löönud 14% elanikest, sealjuures 12% mõnel korral ning 2% sagedamini. Need protsendid ei ole viimastel aastatel oluliselt muutunud, mistõttu spordiklubide ja -objektide sulgemine ning spordivõistlus-

te ärajäämine teatud perioodil viimase kahe aasta vältel inimeste liikumisharjumusi loodetavasti ei mõjutanud. Täpsema vastuse annavad sellele 2022. aasta talvel tehtav Kultuuriministeeriumi tellitud liikumisaktiivsuse uuring ning teised 2022. aastal avaldatavad uuringud.

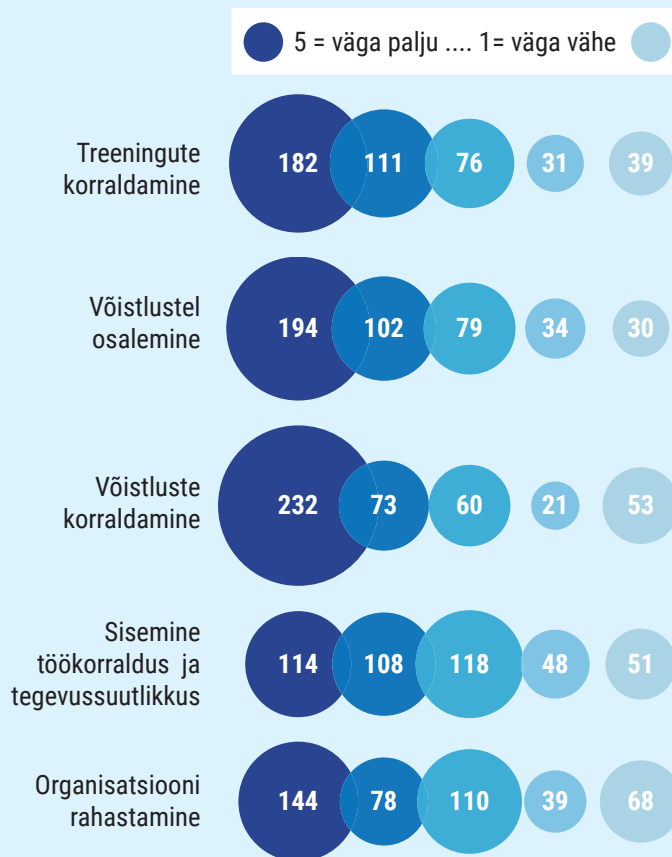
Spordikoolituse ja -Teabe Sihtasutus tegi 2021. aasta novembris veebiküsitluse, et saada teada, milline on COVID-19 pandeemia tunnetuslik mõju spordiorganisatsioonide tegevusele. Vastuseid laekus 439. Kõikide vastanute lõikes loeti kõige enam mõjutatuks võistluste korraldamist ja võistlustel osalemist, mõnevõrra vähem treeningute korraldamist. Oluliselt vähem tunnetati mõju organisatsiooni rahastamisele ning sisemisele töökorraldusele ja tegevussuutlikkusele. Küsitlusest selgus, et väiksemate (alla 20 harrastajaga) klubide tegevust on pandeemia vähem mõjutanud kui suuremate (üle 100 harrastajaga).

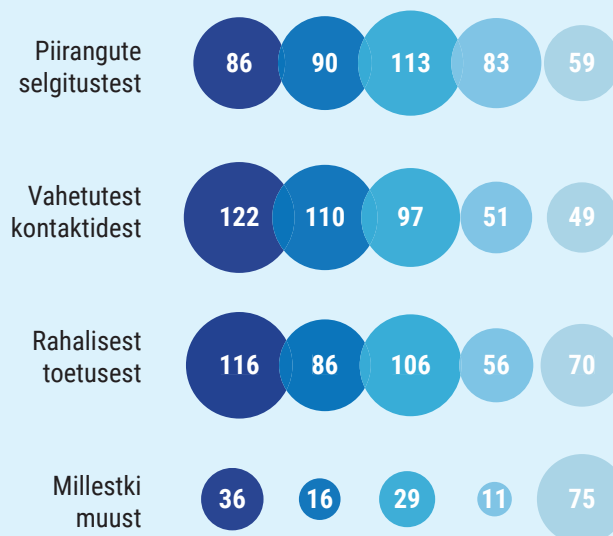
Küsitlusele vastanud töid esile, et kõige enam tundsid nad puudust vahetutest kontaktidest või jäid need puudulikuks. Kõikidest vastanutest tundis vahetust läbikäimisest väga suurt või suurt puudust ligi 55%. Rahalisest toest on väga suurt või suurt puudust tundnud 46,5%. 16,1% vastanutest märkis, et rahalisest toest on nad puudust tundnud väga vähe. Lisaks tasub eraldi välja tuua, et alla 20 harrastajaga organisatsioonide hinne rahalise toetuse puudumisele oli märkimisväärselt madalam kui üle 100 harrastajaga organisatsioonide puhul.

Kokkuvõttes võib märkida, et riiklike toetuste kaasabil tuli spordivaldkond 2021. aastal koroonaviiruse leviku piirangute tingimustes toime ilma suurte negatiivsete mõjudeta. Samas ei saa lõplikke järeldusi teha ühe ega kahe aasta põhjal, sest COVID-19 mõjud võivad olla pikaajalised ning mitmeid majanduslikke ja spordispetsiifilisi mõjusid saab hinnata alles mitme aasta pärast. Spordivaldkonnas on üle 3000 organisatsiooni ja üle 3500 spordiobjekti – kõigil neil jäi ja jääb ka edaspidi koroonaviiruse tõttu saamata tulu nii toetajatelt kui ka eraisikutelt. Rahastamisega seotud ebakindlus püsib ka järgnevatel aastatel. Tõenäoliselt ei tule niipea tagasi aastate 2018 ja 2019 seis, kui liikumisharrastuse üritustel osalejate ja spordivõistluste pealtvaatajate arv oli suurem kui kunagi varem. Järgmiste aastate märksõnad on organisatsioonide jaoks kohanemine uue olukorraga ja uute lahenduste leidmine ning eraisikute jaoks nii enda kui ka oma laste sportimisharjumuste taastamine ja järjepidevuse hoidmine.

Küsimus: Kuidas on COVID-19 pandeemia ja sellest tulenevad piirangud mõjutanud Teie tegevusi?

Küsimus: Millest olete pandeemia tingimustes kõige rohkem puudust tundnud?

**VAADE
TULEVIKKU**

„Sport 2030“ sätestab visiooni, et aastal 2030 vastab eestimaalaste vaimne ja kehaline tasakaal ning heaolu Põhjamaade tasemele. Samuti, et Eestis on kehalist aktiivsust soodustav elukeskkond koos kaasnevate teenustega, mis toetavad inimeste tervena elatud eluea pikenemist ja eneseteostust ning majanduskasvu. Aastatel 2020 ja 2021 on spordivaldkonna fookus sarnaselt teiste valdkondadega olnud peamiselt COVID-19 viiruse leviku piiramisel ja kohanemisel. Samal ajal viidi avaliku sektori ja spordiorganisatsioonide koostöös ellu ka mitmeid tegevusi „Sport 2030“ laiemate eesmärkide saavutamise poole püüdlisel. Selleks, et aastaks 2030 saavutada dokumendis sõnastatud visioon ja eesmärgid, tuleb ka järgmistel aastatel ellu viia olulisi tegevusi spordivaldkonnas.

Järgmistelgi aastatel on oluline inimeste kehalise aktiivsuse suurendamine igapäevaelus elukaare vältel. Rohkem treenereid ja treenitavaid ei tähenda tingimata rohkem terveid inimesi, kui muul ajal elustiil liiga passiivseks jääb. Liikumisharrastuse edendamine ja spordisektori abil loodavad lahendused terviseriskide ennetamisel on ja jäävad veel aastateks Kultuuriministeeriumi üheks peamiseks tegevussuunaks. Loomulikult vajame toetavaid tegevusi ka teistelt valdkondadelt ja asutustelt.

2021. aastal Kultuuriministeeriumi eestvedamisel koostati liikumisharrastuse edendamise kontseptsiooni, käivitati põhjalik liikumisuuring ning Vabariigi Valitsus tegi lisarahastuse otsus, et tõhustada liikumisharrastuse juhtimist, valmistada ette liikumisreformi ja leida teaduspõhiseid lahendusi.

2023. aasta on liikumisaasta, millel on suur potentsiaal inimeste kehalise aktiivsuse edendamisel. Järgnevatel aastatel inimeste kehalise aktiivsuse tõstmiseks suunatud tegevuste kavandamisel ja elluviimisel tuleb arvestada ka puuetega inimeste võimaluste ja vajadustega.

Liikumisharrastuse edendamiseks ja kõigile liikumisvõimaluste tasuta kättesaadavuse parandamiseks töötab Kultuuriministeerium 2022. aastal koos partneritega välja regionaalsete tervisespordikeskuste programmi rakendamise põhimõtted aastateks 2023–2026, et jätkata maakonna tervisespordikeskuste arendamist. Aastatel 2019–2022 on loodud maakonda vähemalt üks keskus, kus on kunstlume tootmise võimekus ja valgustatud liikumisrajad. Järgmisel neljal aastal tehakse koostöös kohalike omavalitsustega järgmised sammud, et keskuste pakutavaid teenuseid ja inimeste liikumisvõimalusi mitmekesistada.

Tippspordi tulemuslikkust mõjutab kasutada oleva raha hulk. Viimase kümne aastaga on Kultuuriministeeriumi spordi eelarve kasvanud ligi viis korda – 11,6 miljonilt 55 miljoni euron. Arvestama peab, et see ei ole olnud täiendav ressurss, vaid viimase seitsme aasta jooksul on rahastamise reformi käigus oluliselt korrastatud spordi toetamise põhimõtteid ning varem muudest dubleerivatest kanalitest eraldatud vahendid on nüüdseks jõudnud Kultuuriministeeriumi eelarvesse.

Üks oluline spordi rahastamise reformi osa, mis vähendab nii avaliku sektori bürokraatiat kui ka spordiorganisatsioonide töökoormust, ootab veel elluviimist. Selleks on

Eesti Kultuurkapitali kehakultuuri ja spordi sihtkapitali ümberkujundamine peamiselt liikumisharrastust toetavaks avaliku sektori kanaliks. Selle idee rakendamiseks on vaja riigieelarvest täiendavaid vahendeid tippspordi toetamiseks Eesti Olümpiakomitee poolt välja töötatud rahastamissüsteemi. Selle reformi tulemusena suureneksid oluliselt Eesti Kultuurkapitali võimalused toetada liikumisharrastust ja regionaalseid projekte, sest praegu läheb spordile ettenähtud sihtkapitali vahenditest enam kui pool saavutusspordi edendamiseks.

Tippspordi oluline osa on 2019. aastal käivitunud Team Estonia programm, mille esimesi tulemusi oleme näinud Tokyo ja Pekingi olümpiamängudel. Team Estonia programm on koostöös Eesti Olümpiakomiteega arendamisel ning selle lähiaastate eesmärgiks on Team Estonia eelarve kahekordistamine.

Treenerite roll ühiskonnas, kus järjest enam kõneldakse füüsilisest ja vaimsest tervisest, on väga oluline. Lisaks sellele, et nende tööst sõltub Eesti tulemuslikkus saavutusspordis, on treeneritel laiem mõju just laste ja noorte tervisekäitumisele ning hoiakute, väärtuste ja erinevate oskuste kujundamisele. Mõju ulatust peegeldab asjaolu, et regulaarselt treenivad üle poole kõikidest lastest ja noortest. Eelnevat arvestades on väga tähtis, et neid juhendaksid haritud ja eetilised treenerid ning valitud meetodid oleksid ohutud

ning ea- ja võimetekohased. Paraku tegeleb spordivaldkonnas endiselt üle 1500 kutsetunnistusega juhendaja.

Alates 2015. aastast on Kultuuriministeeriumi eesmärk olnud treeneritele väärilise tasu tagamine, mis ühtlasi motiveeriks ka kutsetaset omandama ja tõstma. Selleks sisseviidud riikliku palgatoetuse süsteemi rakendamine on olnud edukas ja töösuhteid tuntavalt korrastav, kuid toetatavate treenerite järjepideva kasvu tingimustes on meetme täiendav rahastus olnud ebapiisav. Kultuuriministeeriumi prioriteet riigieelarve strateegia läbirääkimistel on endiselt, et treenerite tasu jõuaks sarnaselt õpetajatega Eesti keskmise palga tasemeni.

2022. aastal alustab hakkab Kultuuriministeerium üle vaatama praegu kehtivat spordiseadust. Valdkonnaga hakatakse muu hulgas arutama, kuidas kutsetunnistusega juhendajaid ja treenereid selgemalt eristada ning ebaetilisega käitumisega isikutelt treenerikutset ära võtta. Samuti analüüsitakse vajadusi või võimalusi spordivõistluste korraldamise nõuete muutmiseks, sest praegune spordivõistluste korraldamise regulatsioon on vastu võetud 2006. aastal ning viimase 15 aastaga on oluliselt muutunud spordivõistluste korraldamine nii Eestis kui ka maailmas. Lisaks eeltoodule on teisi teemasid, mida spordiseaduse muudatuste vajaduste väljaselgitamisel ühiselt arutada.

Eestis toimub igal aastal mitusada rahvusvahelist spordivõistlust. Kuna viimasel kümnendil on Eesti spordiorganisatsioonid tõestanud ennast väga heade korraldajate-na ning Eesti riik on rajanud rahvusvaheliste kõrge sportliku tasemega võistluse korraldamiseks taristu, pakutakse Eestile üha rohkem kõrge sportliku tasemega ja populaarsete spordialade rahvusvaheliste võistluste korraldamise võimalusi. Rahvusvahelisel tasandil ollakse veendunud, et Eesti korraldab võistlused kvaliteetselt. Spordivõistlustega kaasneb nii otsene majanduslik mõju riigile kui ka Eesti kui turismi sihtriigi tutvustamine rahvusvahelises meedias. Sel põhjusel on oluline jätkata rahvusvaheliste võistluste korraldamise toetamist ning vajaduse korral leida täiendavaid vahendeid.

Sport on üks konkurentsitihedamaid valdkondi maailmas. Selleks, et säiliks spordi usaldusväärsus ja ettearvamatus, on ka järgmistel aastatel vaja tõhusalt tegeleda probleemidega, mis puudutavad dopingu kasutamist, spordivõistlustega manipuleerimist või väärkohtlemist spordis. Selleks on Eesti Olümpiakomitee moodustanud Eesti Antidopingu ja Spordieetika Sihtasutuse. Riigi ja spordivaldkonna koostöös on vaja suurendada sihtasutuse võimekust spordi usaldusväärssuse ja ettearvamatus tagamiseks.

2023. aasta märtsis toimuvad XV Riigikogu valimised. Erakondade valimisprogrammides on viimastel kordadel olnud ka spordivaldkonna jaoks olulised teemad, nagu Team Estonia, treenerite tööjõukulu toetus või inimeste kehalise aktiivsuse tähtsustamine. Arvestades spordi sotsiaalset rolli ja populaarsust ühiskonnas, siis tõusevad spordi ja liikumisega seotud teemad valimisdebattides ja leiavad tee erakondade valimisprogrammidesse. Oluline on seda teha koostöös spordivaldkonnaga, et leida parimad lahendused valdkonna kitsaskohtadele ja tagada spordivaldkonna jätkusuutlik areng ka järgmistel aastatel.